

DOLENJSKI TIŠT

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

1958

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 10 din — LETNA NAROČNINA 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 amer. dolarje — TEK. RAČUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Štev. 37 (443)

LETO IX.

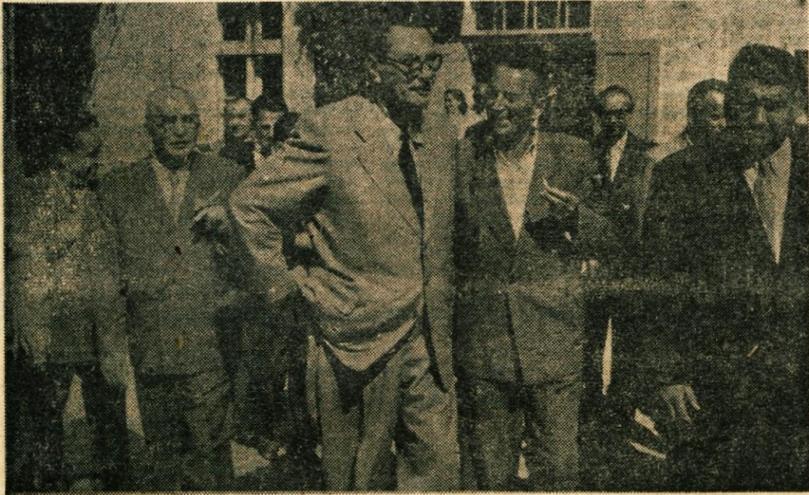
NOVO MESTO, 18. septembra 1958

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje "Slovenski poročevalec" v Ljubljani

ZAKLJUČENO JE I. ZVEZNO TEKMOVANJE TRAKTORISTOV IN KMETIJSKIH STROJNIKOV JUGOSLAVIJE

Socializem na vasi

pomeni borbo za večjo proizvodnost, ki jo bomo dosegli samo s sodobno kmetijsko mehanizacijo in moderno agrotehniko — Todor Vujasinovič na velikem zborovanju v Novem mestu — Najboljša ekipa: Hrvatska I, najboljši traktorist Jugoslavije: Janko Šmeš iz KZ Slivnica pri Celju

V zadnjih dveh tednih smo lahko večkrat pozdravili v naši sredi dragega gosta — podpredsednika zvezne ljudske skupščine Franca Leskoška - Luko. Udeležil se je 10-letnice obstoja znanega podjetja »VINO-BREŽICE«, obiskal je Bizeljsko, govoril na velikem vinogradniškem taboru 7. septembra v Brežicah, v soboto, 13. septembra pa se je udeležil kot predsednik Ljudske tehnične Jugoslavije začetka I. zveznega tekmovanja traktoristov pod Trško goro. Isti dan je tovariš Leskošek obiskal tudi mladinsko naselje »Vranduše« v Mačkovecu, kjer se je zlasti zanimal za uspehe brigadirjev v tečajih Ljudske tehnične. — Na sliki: tovariš Luka med predsedniki 4 občin našega okraja. Z leve na desno: Karel Šterban (Senovo), Ivan Kolenc (Brežice), Franc Leskošek-Luka, Janez Zunič (Crmelnj) in Karel Kolman (Sevnica) v Brežicah 6. sept.

27 ZASTAV NA JAMBORIH ZAGREBSKEGA MEDNARODNEGA VELESEJMA

ZAGREBSKI VELESEJEM IN MI - NEKDAJ IN DANES

Zagreb — živahno mesto; ulice polne ljudi, prvi septembrski dnevi, še vedno vroči, ker asfalt oddaja toploto, katere se je napil poletja. Če človek natančneje pogleda reko ljudi, ki valovi po ulicah, bo opazil, da se vali proti Savski cesti in da so od vseh tramvajev najbolj nabojeni oni, ki imajo številko 14. To je razumljivo, saj je Zagrebški velesejem. To so tišči dnevi, ko Zagreb vsako leto najmočneje zadira, potem ko se je zbudil iz mrtvila vročih poletnih dni in dopustov.

Nad velesejmskim prostorom, — onkraj Save — plapolajo zastave vseh barv. Na površini skoro 154.000 kvadratnih metrov razstavlja 825 domačih podjetij in razstavljalci iz 27 tujih držav. Ogledimo si Zagrebški velesejem skozi prizmo: nekdanj in danes.

V starem razstavnem prostoru na Savski cesti dobi obiskovalec vtis, da je to pastorek, ko ga primerja z novimi velesejmskimi prostori onkraj Save, ki so res veliki. Ta pastorek, stari velesejmski prostor,

je včasih predstavljala Jugoslavija, ki pa se je kar izgubljala v poplavi tehničnih izdelkov ostalega sveta. Jugoslavija je bila takrat kmet z velikim kosom na rami. V košu je bila pšenica, koruza ter tobakovo listje z nekaj sladkornimi pesami. Ta kmet se je upogibal pod težo koša, z levico pa je na povodcu vodil nekaj glav živine. Za vsem tem je kakor izgubljen pošast drolji bosenski konjiček, otovorjen s samarom, na katerem je bilo privezanih nekaj napol obdelanih desek. Tako je bila stara Jugoslavija, deviška država Balkana, ki je tiste dni pomenila zaostalost.

Država, polna naravnih bogastev, redkih rud in premoga. Njene reke so skrivale v sebi ogromno neizkoriščene sile, njene gozdovi so bili polni lesnih bogastev, njena polja primitivno obdelana. Ljudstvo, ži-

več na tej zemlji, pa je bilo upadalo, zaostalo in pri tolikem bogastvu revno, vedno s težkim vprašanjem: Kaj bo jutri? Značilnost tistih let: grabežljiva roka tujih bogatašev sega, vleče in kopije iz zemlje v želji in pohlepu; s čim manjšimi stroški čim več zaslužiti in ukrasti temu ljudstvu, Jugoslavija je v podobi kmeta s težkim kosom na hrbtu, vodeč na povodcu nekaj glav goveda šepala po lastnem razstavlišču, znojna, vsa izčrpana, izkoriščena in izmučena.

(Nadaljevanje na tretji strani)

več na tej zemlji, pa je bilo upadalo, zaostalo in pri tolikem bogastvu revno, vedno s težkim vprašanjem: Kaj bo jutri? Značilnost tistih let: grabežljiva roka tujih bogatašev sega, vleče in kopije iz zemlje v želji in pohlepu; s čim manjšimi stroški čim več zaslužiti in ukrasti temu ljudstvu, Jugoslavija je v podobi kmeta s težkim kosom na hrbtu, vodeč na povodcu nekaj glav goveda šepala po lastnem razstavlišču, znojna, vsa izčrpana, izkoriščena in izmučena.

(Nadaljevanje na tretji strani)

Omilimo pomanjkanje krme

V normalnih letih pridelamo v Sloveniji za živino dovolj krme, ki je osnova za dober in uspešen razvoj živinorejske proizvodnje. Letošnja spomladanska suša je prizadela predvsem hrbovite kraje in kraški svet ter zmanjšala pridelke sena prve košnje. Vsi vemo, da je mrva največji del osnovne krme za živino. Tudi košnja otave ni dala najboljšega pridelka, čeravno je bil pridelek kar dober, vendar bo marsikje kmetom primanjlovala osnovna krma za prehrano živine preko zime vse do zelenih krme.

Se je čas, da marsikaj popravimo in si teko zagotovimo toliko krme, da bomo sedanje stanje živine lahko obdržali oz. povečali. Naši živinorejci so se še pred-

več na tej zemlji, pa je bilo upadalo, zaostalo in pri tolikem bogastvu revno, vedno s težkim vprašanjem: Kaj bo jutri? Značilnost tistih let: grabežljiva roka tujih bogatašev sega, vleče in kopije iz zemlje v želji in pohlepu; s čim manjšimi stroški čim več zaslužiti in ukrasti temu ljudstvu, Jugoslavija je v podobi kmeta s težkim kosom na hrbtu, vodeč na povodcu nekaj glav goveda šepala po lastnem razstavlišču, znojna, vsa izčrpana, izkoriščena in izmučena.

(Nadaljevanje na tretji strani)

VREME

ZA ČAS OD 19. DO 28. SEPT.

V drugi polovici tekočega tedna nastalo vreme s pogostimi izdatnimi padavinami. Nato tri do štiri dni lepo vreme. Okrog 26. septembra zopet močne padavine in močna ohladiitev, sneg do višine 1200 metrov, nato večdnevno razdobje legega vremena. V. M.

malo naučili iz prejšnjih sušnih let. V vseh naprednejših deželah so že rešili ta problem tako, da so pustili travnike le na dobrih in globokih zemljiščih. Te površine potem preoravajo, obsejajo, gnojijo in podvezajo še ostale agrotehnične ukrepe, ki so potrebni v danih pogojih — z eno besedo spremenili so travnike v intenzivno obliko — pridelek je bolj stalen, sorazmerno večji in tudi proizvodnja sena je večja in cenejša kot v prejšnjem ravnanju s travnatimi površinami.

Vsem nam mora biti jasno, da je pridobivanje krme na travnikih v naših razmerah brez potrebnih agrotehničnih ukrepov najbolj nezanesljivo in tudi po enoti proizvodnje najdražje.

So še drugi ukrepi, kako si zagotovimo dovolj krme. Eden od teh je, da obsejemo do 30% vseh njiv s krmnimi rastlinami: z deteljo, krmno mešanico, s pitnikom itd. Če smo pravilno obdelali in opravili vse ostale ukrepe, lahko pričakujemo zelo velik pridelek zelene krme, ki zmanjšuje porabo sena.

Tudi s siliranjem krme lahko mirno pričakujemo spo-

»Seviljski briveca« v Kostanjevici

Zaradi tehničnih vzrokov je nastopila v sporedu III. Dolenjskega kulturnega festivala naslednja sprememba: v nedeljo, 21. septembra, ne bo »Ohridske legende« Slovenskega narodnega gledališča, pač pa bo ljubljanska Opera gostovala ob treh popoldne v kostanjevškem Domu kulture s »Seviljskim brivecem«.

V soboto, 20. septembra, bo ob 20. uri večer pesmi in belokranjskih plesov. Nastopila bo sta PD Dušan Jereb iz Nozga mesta in metliško prosvetno društvo.

Razglas o začetku trgatve

Svet za kmetijstvo in gozdarstvo občinskega ljudskega odbora Novo mesto je na podlagi 6. člena zakona o vinu (Uradni list FLRJ št. 31-395-57) na svoji seji dne 12. septembra 1958 sprejel sledečo

ODREDBO

Splošna trgatve grozdja se ne sme pričeti pred 1. oktobrom 1958. Zametna črna in plava se naj trgajo šele okrog 10. oktobra 1958.

Samorodnice (šmarčna) in rane sorte (portugalska, rizvanec, žlahtnina) grozdja smejo vinogradniki trgati po svoji uvidevnosti.

Kdor bo trgati grozdje pred navedenim rokom, bo po 58. členu zakona o vinu kaznovan z denarno kaznijo do 20.000 dinarjev.

Obrazložitev:

Ker je po 8. členu zakona o vinu prepovedano sladiti most z dodajanjem sladkorja, je nujno potrebno, da se splošna trgatve ne prične pred določenim dnem, da bo moglo grozdje po naravi sami pridobiti dovolj sladkorja, s čemer se dvigne kvaliteta vina.

Številka: 04-6-7039-1-33 Datum: 12. septembra 1958

V. d. načelnika oddelka za gospodarstvo in komunalne zadeve: Niko Paulič, l.r.

(Nadaljevanje na 2. strani)

KAJ JE NOVEGA NA AVTOMOBILSKI CESTI? Tako sprašujejo vsak dan tisoči naših bralcev, ki nestrpno spremljajo uspehe mladinskih delovnih brigad, gradbenih podjetij in investitorjev. Povejmo na kratko in hitro: do 5. septembra je bilo na približno 80 km dolgi trasi uredenih že 29.412 m novega cestnišča, od tega 12.716 m betonskega in 16.696 asfaltnega. Za betoniranje je razen tega pripravljenih nadaljnjih 30 kilometrov cestnišča. Zemeljska dela na cesti so končana. Kaj pa je videl in zvedel naš sodelavec na svojem 3-dnevnem potovanju po novi cesti in vzdolž nje, pa preberite na 6. strani današnje številke. — Na sliki: prizor iz nove stavne asfalta v Trebnjem. (Foto: Stanko Vrzic v MLADOSTI)

ZABELEŽENO

Čigava skrb?

Ze pred meseci smo pisali o tem, toda doslej ni še nič boljše. Zato načelnjamo zadevo znova.

Marija Eriah, prikojevalka Industrije perila Novo mesto, stanuje na Velikem Slatniku. Vsak dan vstane ob štirih zjutraj in gre ob pol petih od doma na delo. Ze šest let. Vsak dan porabi tri ure za hojo v službo in domov, pozimi v snegu pa tudi pet ur. Pravi, da so včasih zameti do pasu.

Tomo Biček, delavec Moto-montaže Novo mesto, hodi na delo iz Gabrja in z njim se dvajset tovarišev. Zjutraj vstane ob treh, ob pol štirih pa gre od doma. Ze hojo na delo in domov porabi vsak dan pet ur. Boji se zime. Star je 55 let.

Sindikalni svet Novo mesto

sprožil vprašanje prevoza ljudi na delo in domov. Pogovori so gladko stekli, dokler niso bila potrebna sredstva za nakup avtomobilov, nato se je zataknilo. Ne podjetja in ne občina niso imele sredstev v ta namen. Vsaj trditi so vsi, da jih nimajo.

Govorimo o delovni storilnosti in poudarjamo, da je premajhna. Človek, ki prehodi 24 km peš vsak dan v službo in domov, porabi največ sile za to, da pride na delovno mesto.

»Kdo se pa kaj pobriga za nas?«, se vprašujejo ti delavci. Moramo priznati, da imajo prav. Eriah pravi, da jati tudi 1000 din mesečno za prevoz, samo da bi jih kdo vozil! Da jim ne bi bilo treba hoditi peš...

S TEKMOVANJA TRAKTORISTOV

Janko Smeč, najboljši jugoslovanski traktorist

(Prenos s 1. strani)
dajala na leto že 12.000 traktorjev in s tem v zvezi postaja delo strokovnjakov, kmetijskih strokovnjakov in traktoristov čedalje večje in odgovornejše. Samo z mehanizacijo in z naj-sodobnejšo agrotehniko bomo kos nalogam, ki so pred nami. Za to so nam potrebne šole, tečaj, seminarji, demonstracije s stroji in tekmovanja, ki naj bi jih prirejali na vasi, v občini, okraju, republikah in v zveznem merilu. Prav tako tekmovanja, je nadaljeval govornik, so množična manifestacija sodobne tehnike.

Po govoru je komisija razglasila uspehe dvodnevnega

tekmovanja. Velik prehodni pokal predsednika GO LT Jugoslavije si je priborila ekipa HRVATSKA I s 1.082 točkami. Na drugem mestu je ekipa SLOVENIJA III (1067 točk), na tretjem ekipa SLOVENIJA II (1027 točk), sledijo pa Slovenija I, Vojvodina I, Srbija II, Vojvodina II, Hrvatska II, Črna gora itd.

Med posamezniki je zmagal Janko Smeč, traktorist KZ Slivnica pri Celju, ki je dobil hkrati naziv najboljšega traktorista v državi. Drugi je bil Ivan Karlovič (Hrvatska), tretji Rado Berglez (Slovenija). Med brigadirji z avto ceste je zmagal mladinec Alojz OBERKAR iz Maribora. Podjetji Industrija motora in mašina in Agratehnika sta podarili zmagovalcem dva pokala, list »Zadrugar« pa še posebej ročno uro najboljšemu traktoristu za oranje. Tekmovalci so prejeli tudi denarne nagrade, spominske plakete in diplome.

Zal je napovedana povorka kmetijskih strojev in skupin odpadla; bila pa bi prav gotovo zelo zanimiva, če bi jo izpeljali tako kot je bilo napovedano.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

To, kar se zdaj dogaja v tako imenovani Formoški ožini oziroma okrog otokov Kvevoj in Macu ob obali LR Kitajске, je silno zapletena in nevarna igra med vesilami. Da je ta igra nevarna, se zavedajo prav vsi: Kitajci in Rusi, številni »neopredeljeni« narodi ter tudi ZDA in njeni zavezniki. O tem so si vsi edini, toda samo o tem.

Kaže tudi, da je v tej krizi Amerika v najbolj neprijetnem položaju: zavežala se je, da bo varovala Čangkajsko režim s tem, da bo branila otok Formozo in Pekskadorske otoke pred slehernim napadom, zdaj pa stoji pred vprašanjem, ali naj brani tudi obrežne otoke, o katerih ZDA niso sprejele nobene neposredne obveznosti. »Toda to, kar si Čangkajske želi zdaj — piše znani ameriški komentator Lippmann — in kar si je zmerom želel, je, da bi zapeljal ZDA v vojno z LR Kitajsko.« Toda to še ni vse. Čangkajske je nakopičil na malih obrežnih otokih menda kar četrtino ali več vseh svojih obo-roženih sil. Če Kitajci s kopnega zaveže-jo te otoke, bodo zajeli tudi četrtino nacionalističnih vojakov. To je vsekakor precej močan adut za Čangkajske. Toda pri vsem tem se človek sprašuje, ali so mar Američani tako slabo poučeni o Čangkajskovem početju, da niso vedeli, kdaj je spravil na te otoke toliko svojih vojakov.

Toda s tem ameriških težav še ni konec. Vse kaže, da so se v Washingtonu sporazumeli, da so otoki Kvevoj in Macu življenjskega pomena za obstoj Formoze in jih je treba zato braniti pred kitajski-

mi napadi oziroma poskusom izkrcanja. Toda doslej Kitajci še niso napadli otokov, ampak jih samo meščajo — s topovskimi granatami. Baje vozijo na obalo vedno večje in večje kalibre topov. Ker pa so otoki tako blizu obali, jih je težko preskrbovati s strelivom, hrano in drugim. Granate namreč padajo prav tako trdo na ladje kot na otoke. To pa pomeni, da so otoki odrezani ali blokirani. Ladje jim ne morejo pripeljati ne pomoči ne okrepitve. Če se bo to dolgo nadaljevalo, bodo otoki kot zrela hruška padli

Medtem pa se je oglašil tudi predsednik sovjetske vlade Hruščev, ki je opozoril Američane, da bi napad na LR Kitajsko pomenil napad na — Sovjetsko zvezo. Izrazil je željo, da bi se zadeva urenila s pogajanimi. Isto željo je izrazil tudi predsednik kitajske vlade Ču En Lai in Washingtonu je to podpraval. V Varšvo se je že vrnil kitajski veleposlanik z navodili, kako naj se pogaja z ameriškim veleposlanikom Beamom. Tudi Eisenhower se je oglašil. Ta je seveda krivdo za položaj v Formoški ožini zvr-

NEVARNA OŽINA

sami. Ni si težko predstavljati, zakaj je tak položaj mučen za Američane. Da bi bila zmešnjava polna, so se drug za drugim oglašili zavezniki ZDA, ki so povedali v glavnem isto: da se ne čutijo vojaško vezane na ZDA, če bi te začele spopad s Kitajsko zaradi otokov Kvevoj in Macu. V najbolj kritikljivem položaju se je znašla Velika Britanija, ki je nekaj časa omahovala, potem pa v bistvu povedala, da sicer razume ameriško politiko na Daljnem vzhodu in obsoja »kitajsko rožljanje s sačij«, da pa se ne more čutiti vezano, če bi se ZDA zapletle v spopad na Daljnem vzhodu. Ne smemo pozabiti, da imajo Britanci še vedno v rokah kolonijo Hong Kong na kitajski celini tako dolgo, dokler bo to Kitajcem prijalo.

čal na Kitajsko, kakor Kitajska zvrta krivdo za krizo na ZDA. Toda čeprav je Eisenhower pozdrvil možnost pogajanj, ni dokončno razjasnil, kaj menijo ZDA ukreniti glede otokov Kvevoj in Macu. Težava je namreč v tem, da sta obe veliki precej globoko zabredli v krizo in da skuša ena in druga rešiti svoj ugled. Najbolj nevarno pri vsem tem je, da ni posebnih možnosti, da bi Združeni narodi prevzeli posredovanje. ZDA se namreč zavedajo, da imajo pri tem vprašanju vedno v OZN proti sebi, LR Kitajska pa kratko malo ni članica Združenih narodov. Položaj je v nekem smislu bolj nevaren od tistega na Srednjem vzhodu. Zakaj pokazalo se je, da zdaj že skoraj nobene resnejše krize ni moč več reševati brez sodelovanja OZN.

Trgatev v črnomaljski občini

Na osnovi 6. člena zakona o vlnu (Uradni list FLRJ št. 31-395-57), 2. točke 98. člena Zakona o občinskih ljudskih odborih (Uradni list FLRJ št. 19-88-53) 2. točke 53. člena Statuta občine Črnomelj ter sklepa seje z dne 9. 9. 1958 izdaja svet za kmetijstvo občinskega ljudskega zbora Črnomelj.

ODREDBE
o roku trgatve grozdja za predelavo v vino.

1. člen
Da bi se izboljšala kvaliteta vina na področju občine Črnomelj, veljajo za rok trgatve na področju občine Črnomelj določbe te odredbe.

2. člen
Trgatev grozdja za predelavo v vino ni dovoljena pred 1. oktobrom.

V TEM TEDNU NABIRAMO:

- Ovet jesenske reše (100 din).
- List slizenovca (180 din), maline (40 din), hribske reše (500 din), gozdne jagode (100 din), melise (140 din).
- Rastlino pličjega dresna — moravke (30 din), črnobine (70 din), gladniška (36 din), hribske reše (250 din), jetičnica (105 din), kopitnica s korenino — Virh (65 din), zlate rozge (45 din), verbene (30 din), vodne kreše (140 din).
- Korenine regrata (110 din), beladone (140 din), gozdnega korena (100 din), baldrijana (260 din), habata — smrdljivi bezeg (38 din).
- Lubje češminovih korenin (165 din), lubje češminovih palic (50 din).
- Plodovi: šipek celi (50 din), šipek luščine (180 din), črnega trna — opranice (30 din), gloga — beli trn (33 din), bezga (90 din), češmina (100 din).

Ozimnica za Novo mesto

Stopili smo k direktorju Gospodarske poslovne zveze tovarništvu Jožetu Umetiču in ga prosili za odgovor, kako bo letos z ozimnico za Novomeščane. Takole je pojasnil:

»Glede na pobude sindikatov in občinskega ljudskega odbora bo Gospodarska poslovna zveza tako kot lani tudi letos poskrbela za dobro in kar se le da ceneno ozimnico za delovne ljudi Novega mesta. Smatramo, da za okolico taka skrb ni potrebna, ker si ljudje potrebne pridelke sami eskrbijo. Kvalitetna zimska jabolka, krompir in selje bomo vskladili v Bršljanu (bivši prostori podjetja Odpad). Dokončni cen trenutno še ne vemo, ker se položaj na trgu spreminja. Računamo, da bodo kvalitetna jabolka po 20 do 25

Omilimo poman kanje krme za živino

(Prenos s 1. strani)

V svetu so danes podlaga za ceneno in dobro prehrano živali urejane črednice, silirane, setev krmnih rastlin, gnojne travnikov itd. S takim načinom krmjenja bomo lahko tudi mi pocenili živinorejsko proizvodnjo in bo seno predstavljal le še dodatek k uravnavanju krmnega obroka. Ne smemo pa zanemariti močnih krmil, ki so sestavljena tako, da vplivajo na proizvodnjo in jih dajemo predvsem visoko produktivnim molznicam.

Čeprav je suša prizadela precej škode, vendar lahko še marsikaj popravimo — še je čas, da travnike takoj po košnji otave pognojimo z dušičnimi gnojili oz. gnojnic; če bomo ukrepali hitro, bomo imeli na razpolago dovolj mlade paš.

V vaseh, ki jih je suša najhujše prizadela, bi lahko začeli silirati v skupnih vaških silosih — tako imenovanih TRENČ silosih. Ti so popolnoma preprosti in čim večji so, tem manjše so izgube. Zadruga bi jih lahko organizirala na podlagi sodelovanja. Obravnav vlaganja in porabe krme v skupnem silosu se uredi po predhodnem sporazumu z zadrugami.

Pogovoriti se moramo še o racionalnem krmjenju, seveda zelo na kratko. Vsak dober gospodar mora vedeti, koliko ima shranjene krme, ker jo bo le tako lahko pravilno razdelil za vso zimsko dobo.

Zavedati se moramo, da je nenačrtno krmljenje znak slabega gospodarjenja — tak gospodar krmni živino toliko časa, dokler je krme v seniku obilno, nato pa je vezan na dokup krme ali je prisiljen prodati živele. Proračun se naredi po takem postopku: znana mora biti vsa razpoložljiva zaloga krme, povprečno število živine, ki jo je treba prehraniti pre-

ko zime ter število dni, ko uporabljamo zimski krmni obrok. Nato začnemo pripravljati obrok za posamezne kategorije živine, ga pomnožimo z dnevi, ko imamo zimski obrok, in že bomo videli, če smo pravilno naredili. Upoštevati pa moramo seveda tudi kalo. Podrobno si to vsak živinorejec lahko ogleda v knjigi »Pomeni o krmjenju živine«, ki bi jo moral imeti vsak kmet, ki hoče gospodariti predurno in načrtno.

Preostane nam še en ukrep, to je setev raznih ozimnih mešanik, ki dajo že zgodaj spomlad velike množine zelene krme. To krmo uporabimo tedaj, ko sena najbolj primanjkuje. Če hočemo doseči uspeh, moramo posejati mešanico najkasneje v septembru. Za pri-

- 30 kg ozimne grašice in 24 k. laške ljujčke in 16 kg inkarnatke, to je tako imenovana in verjetno tudi poznana grašilinka.
- Tem mešanicam lahko gnojimo s hlevskim gnojem, če ga imamo, še bolje pa je, da gnojimo z umetnimi gnojili, predvsem s fosfornimi in kalijevimi.
- Našel sem le nekaj mešanik — vse so dobre in dajo dovolj zeljina v zgodnji spomladi, ko krme najbolj primanjkuje, obenem pa si bomo s setvijo zagotovili enakomerno živinorejsko proizvodnjo. Če bomo upoštevali vsa navodila bomo lahko ohranili stalež živine; s stalnim delom pa si bomo zagotovili več in boljših živinorejskih proizvodov.
- 50 kg grašice in 10 kg inkarnatke;
- 70 kg ozimne grašice in 7 do 9 kg inkarnatke in 15 do 20 kg ozimne rži;

mer navajam neka mešanica, vsak kmet pa naj si izbere po svoji uvidevnosti tisto, ki v njegovem kraju najbolj uspeva:

- 130 do 150 kg graha in 30 do 35 kg rži ali pa namesto rži 60 do 110 kg pšenice, pridelak je 100 do 400 q zeljina;
- 130 do 150 kg ozimne grašice in 30 do 35 kg rži;
- 120 do 140 kg ozimne grašice in 30 do 40 kg ječmena ali ovsa;
- 100 do 120 kg kocihnaste grašice in 30 do 40 kg rži, ki jo lahko zamenjamo s pšenico ali pa sejemo 40 do 60 kg grašice in 80 kg rži;
- 50 kg grašice in 10 kg inkarnatke;
- 70 kg ozimne grašice in 7 do 9 kg inkarnatke in 15 do 20 kg ozimne rži;

Po grenkih izkušnjah

Vinko Lipar iz Sutnje pri Podbočju, ki je pobegnil čez mejo in se razočaran vrnil, pripoveduje:

»21. junija lani sem šel čez. Pripovedoval so, kako dobro je v drugih državah in kako lahko se tam živi. Pa sem šel. Ves blaten in umazan, deževalo je namreč, sem na avstrijski strani našel na nekega kmeta. Nato so me v Grazu na glavni policiji zaprli.

Zasliševali so me in vpraševali predvsem to, kako je v Jugoslaviji. Jaz sem pa rekel: »Dokler ne vidim, kako je tu, ne morem povedati, če je v Jugoslaviji boljše ali slabše. Potem sem šel delat h kmetu. Vstajal sem ob pol treh zjutraj in hodil spat ob desetih zvečer. Težko mi je bilo, ker nisem znal nobene besedice nemško. Kmalu se mi je pričelo tožiti po domu. Počasi sem spoznal,

da je bilo doma mnogo boljše in lepše. Tam sem zaslužil le za hrano.

Odločil sem se in šel delat v kamnolom pri Grazu. Včasih smo delali tudi po 12 ur na dan, včasih tudi ponoči. Delo je bilo težko. Tudi tu sem zaslužil le za hrano in stanovanje; obleka na meni je počasi pričela razpadati. Le kako bi si pomagal, sem pogosto premišljeval.

Kratke iz RAZNIH STRANI

- LONDON** — V Londonu se je začela 27. generalna skupna konferenca, ki se je udeležujejo zastopniki 58 držav. Na skupščini bodo razpravljali o metodah boja proti tihotapcem mamil, ponarejevalcem denarja in podobnem.
- DUNAJ** — Mednarodni dunajski veleposlanec po enem tednu zaprl. Veleposlanec je obiskal nad 60.000 oseb in na njem je razstavljalo nad 4200 podjetij in firm iz 20 držav, med njimi tudi iz Jugoslavije.
- TOKIO** — Kakih 250.000 japonskih učiteljev se je začelo stavkati na poziv svojega sindikata proti sistemu napredovanja, ki bi ga vlada rada spremenila.
- TOKIO** — Policija je uporabila solzini plin, ko je posedevala v spopadu med stavkajočimi in stavkajočimi v policijski stranke. Nedostur zaradi »nedisciplin«.
- LIZBONA** — V Lizboni se je začelo zasedanje odbora za malarijo mednarodne zdravstvene organizacije. Na zasedanju bodo razpravljali o načrtih za uničevanje malarije v 76 državah. Kjer živi skupno 749 milijonov prebivalcev.
- DUNAJ** — Na Dunaju se je začelo zasedanje mešanega jugoslovansko-avstrijskega odbora za pospeševanje blagovne izmenjave, ki sta ga ustanovili zunanjetrgovinski zborski obeh držav.
- DUNAJ** — Na Dunaju se je začela skupščina evropske konfederacije kmetovalcev, ki bi sprejela listino o kmetijstvu v Evropi.
- LONDON** — V britanskem senatu se je začela konferenca atomskih znanstvenikov iz držav Britanske skupnosti narodov. Na konferenci naj bi se delegati seznanili z britanskim napredkom na tem področju. Velika Britanija upda se bo med državami Commonwealtha našlo več kupcev za njene atomske centrale in ustrezno opremo.
- BAGDAD** — Vse bivše premiere in ministre kraljevskega režima v Iraku bodo kmalu postali pred iraško revolucionarno vojaško sodišče.

Notranjepolitični tedenski pregled

Hiter napredek

Prejšnji teden je bilo v Beogradu posvetovanje, katerega so se udeležili vsi predsedniki oziroma podpredsedniki okrajnih ljudskih odborov. Razpravljali so o doseženih uspehih v kmetijski proizvodnji pa tudi o nalogah, ki nas čakajo na tem gospodarskem področju. Danes bomo lahko bralecem posredovali le nekaj ugotovitev tega posvetovanja.

V zadnjih dveh letih smo veliko bolj skrbeli za napredek kmetijstva, saj smo dali za to več kot 130 milijard dinarjev. Uspeh je predvsem v tem, da smo porabili pretežen del sredstev za take investicije, ki naglo vračajo. Z drugo besedo, manj denarja je bilo porabljenega za gradnjo hlevov, upravnih poslopj in podobnih naprav, več pa za umetna gnojila, nakup sortnih semen itd. S tem je razbito mišljenje, da je treba v kmetijstvo mnogo vlagati, medtem ko je uspehi pokažejo šele po dolgih letih. Dvletne izkušnje kažejo, da se za nekatere stvari, če so sredstva uporabljena smotrno, doseči tudi v enem samem letu.

Za nakup osnovnih sredstev bo porabljenih letos okoli 75 milijard dinarjev, to je skoraj še enkrat več kot leta 1956. Za različno od prejšnjih let so zadržane in posvetava povečala vlaganja v osnovna sredstva, ki se hitro aktivirajo, to je v opremo, živino, predelavo, manj pa v gradbeništvo. Toda ob tem nas letošnje leto že opozarja, da bomo morali v prihodnjih letih ponovno povečati vlaganja v gradnjo ekonomskih objektov. To zahteva zlasti povečevanje živinoreje. Prvih osem mesecev pa nas opozarja še na eno: medtem ko je bilo lani vloženih v osnov-

na sredstva 6 in pol milijard dinarjev iz zveznih skladov, se je letos ta vsota povečala za 10 milijard, torej za več kot 100%. Ljudski odbori pa so povečali naložbe v kmetijstvo za eno samo milijardo oziroma za nekaj manj kot 20%. Poljedelske organizacije pa so dale za kmetijstvo le nekaj več kot lani. Mimo tega, da se sredstva iz lokalnih virov uporabljajo za stotere stvari in se tako razdrobijo na neznatne vsote, kaže, da nekatere občine še vedno ne posvečajo kmetijstvu zadovoljive pozornosti.

Povečanje kmetijske proizvodnje je vplivalo tudi na porast obratnih sredstev. Le-ta so se povečala tudi zaradi odkupa kmetijskih zadrug od 39 milijard v letu 1956, na okoli 70 milijard v letošnjem letu. Toda težave z obratnimi sredstvi še niso mine. Marsikateri kmetijski organizaciji primanjkuje denarja za nemoteno poslovanje. Pričakujejo, da bo na novo osnovana Kmetijska banka, ki bo upoštevala posebnosti kmetijske proizvodnje hitreje in uspešneje rešila ta problem.

Zlasti močno je napredovala v zadnjem letu mehanizacija. Da je tako, dokazujejo že številke o traktorjih. Leta 1956 smo jih imeli 14.700, letos jih bo ob koncu leta nekaj več kot 28.000. V letošnjem letu bo kmetijstvo dobilo 8000 traktorjev in 500 kombajnov, tako da bo družbeni plan glede tega izpolnjen. Povečanje mehanizacije je vplivalo na konjerejo. Že zasedaj, torej po osmih mesecih, se je zmanjšalo število konj za 10%.

Vendar, tudi pri mehanizaciji ne gre brez napak in težav. Sestav strojnega

parka ne odgovarja dejanskim potrebam. Tako na primer se zadržuje pre malo zanimajo za težke traktorje, ki bi omogočili globoko oranje. Nekaj takih traktorjev imajo uvozna podjetja celo na prodaj, toda zanje ni zanimanja. Tudi vprašanje traktorskih priključkov še ni rešeno. Leta 1956 je prišlo na en traktor 1,7 priključka. Lani so prišli na en traktor štirje priključki, toda to še vedno ni dovolj in kmetovalci mnogokrat zamaš iščejo potrebne priključke. Niti uvozniki, niti industrija v tem primeru ne gresta v korak s hitro napredujočo strojno obdelavo polj. Zlasti naša industrija caplja za potrebami trga. Namesto da bi industrija pospeševala strojno obdelavo s tem, da bi dajala na trg nove priključke za traktorje, je narobe. Zadruga in posvetava spodbujajo proizvajalce, naj začno izdelovati takšne ali drugačne kultivatorje, naprave za okopavanje itd. Mnogi proizvajalci kmetijske opreme ne upoštevajo potreb tržišča, zato jim naraščajo zaloge nedeležih traktorskih priključkov in poljedelskih strojev. Končno nam kar naprej primanjkuje rezervnih delov, čeprav smo letos izdali zanje 741 milijonov deviznih dinarjev. Rezervnih delov ni niti za tiste stroje, ki jih izdelujejo domače tovarne, kje žele, da bi domača industrija začela izdelovati nadomestne dele za tiste stroje, ki smo jih kupili v tujini. Tu imajo delavski svetovi v odgovarjajočih tovarnah še mnogo snovi za razpravljanje.

Se beseda o uporabi umetnih gnojil. Kljub pogostemu spreminjanju cen, kljub zamujanju pri uvozu in nezadovoljivi izbiri se poraba neverjetno naglo povečuje. Leta 1953 smo porabili vsega 108.000 ton umetnih gnojil, lani že 950.000 ton, letos pa predvidevamo, da bo porabljenih 1 milijon 350.000 ton. Količine so torej velike. Zadovoljni pa kljub temu ne smemo biti. Na en hektar smo porabili potemtakem 130 kg umetnih gnojil, kar je še vedno štirikrat manj kot porabijo umetnih gnojil v razvitih deželah.

PROMETNE NESREČE

12. septembra so ob 17.23 trčila tri motorna vozila na križišču v Kandiji. Z Zagrebške ceste je proti Partizanski cesti v smeri Strazha pripeljal sedemtonski tovorni avto z desettonsko priključko Avtoprometa »Gorjanci« Strazha, ki je vlekel tovorni avto enake teže z enako priključko. Obe vozili sta bili skupaj dolgi 32 metrov. Z mostu proti Zagrebški cesti je pripeljal osebni avtomobil. Ko je voznik tovornega avtomobila opazil prihajajoči osebni voz, je pričel zavirati. Na mehki cesti pa mu je pričelo drseti in tako je onemogočil avtomobilu vozno prehod. Vsed tega je ta s prvim levim blatnikom zadel v zadnje levo kolo tovornjaka. Na obeh vozilih je škoda za okoli 90.000 din. Vzrok nesreče je nezaviranje vlečane tovornjaka avtomobila, saj je največja dovoljena dolžina vozila v vlekli 22 m. Razen tega je zadnje vozilo, ki je bilo v vlekli, ob zaviranju pritisnilo na prednji avtomobil. Voznik je poklical šofer D. Katerževič.

12. septembra ob 11.45 je na Novi trg pred pošto v Novem mestu pripeljal voznik tovorni avtomobil in tam z vozilom prikiral. Nato je v kabini zaspal. Medtem je na isti parkirni prostor pripeljal osebni avto Fiat 500 in vozilo ustavil za tovornjakom. Ko se je voznik tovornjaka zbudil, je skušal vozilo obrniti in je pri tem poskodoval zadaj stoječi Fiat 600, ker se prej ni prepračil, če je za njim prostor. Škoda je do 15.000 dinarjev, lahko bi je bilo pa več.

8. septembra ob 14.15 je v Crnomlju iz smeri Železniške postaje pripeljal kolezar. Za njim prihajajoči voznik tovornjaka je skušal kolezarja prehiteti, hkrati pa je zavil pri gostini Lovski rož v desno proti Belsadu. Razdrala med njim in kolezarjem je bilo tako majhna, da kolezar ni mogel ustaviti. Posledica: trčenje kolezarja v tovorni avto. Vzrok je neprevidnost voznika tovornega avtomobila. Škoda je za približno 5.000 din, razen tega pa je kolezar tudi l-že telesno poskodoval.

GOSPODARSKA POSLOVNA ZVEZA NOVO MESTO

- priporočila
- svoje usluge
- kmetijstvu

»TOBAK«
Videm-Krško
SE PRIPOROČA
VSEM ODJEMALCEM

KREMENCEVE PESKE
VSEH VRST
priporočila
»KREMEN«
NOVO MESTO

KOMUNALNA BANKA
BREŽICE
in
KOMUNALNA BANKA
VIDEM-KRŠKO

sprejemata vloge
in dajeja posojila

Vse sile za dokončano
elektrifikacijo
podeželja!

»ELEKTRO KRŠKO«
Videm-Krško

Kooperativa
export — import
LJUBLJANA, TITOVA 19

- IZVAZA: mehak in trd rezan les, gozdne sortimente in finalne izdelke ter izdelke domače obrti.
- UVAZA: pluto in izdelke iz plute.

Zagrebski velesejem in mi - nekdanj in danes

(Prenos s 1. strani)
To je slika predvojne Jugoslavije, to je predvojni Zagrebški velesejem v vsej svoji stranski resničnosti.

Nato je zadivjal vihar. Vsi dobro vemo, koliko smo v tem viharju žrtvovali.

Potem je napočil nov dan, svetel in lep, nad njim čisto nebo brez oblaka. Zagrebški velesejem leta 1947 na starem razstavnem prostoru na Savski cesti.

Zastave plapolajo v vetru. Ljudstvo opustošene zemlje si ogleduje razstavljene predmete — oči so uprte v bodočnost. Kmeti s košem in povodcem ni več. Nove proge in nove ceste so se zarezale v domačo zemljo. Tovarniški dimniki rastejo, čedalje več jih je. Dvigajo se svetle nove stavbe, mlada industrija raste. Jezovi hidrocentral zapirajo tok rekam in osvajajo doslej neizkoriščeno silo. Rudarji so se zajeli v podzemlje, vagončki dan za dnem dovajajo tone in tone premoga, bakra, cinka, svineca in ostalih rudnin. Nove tovarne že dajajo prve izdelke. Niso tako lepi in dokoleni kot inozemski, marsikaj jim še manjka, toda vendar — pričeli smo.

Nekje na razstavnem prostoru stoji na lesenem stojalu motor bodočega tovornega avtomobila. Razstavlja ga TAM. Ljudstvo nestrno pričakuje dan, ko bo skozi vhod te tovarne zapeljal prvi doma izdelani avtomobil. Dneve in noči so delali pri TAM, da bi lahko razstavili na velesejmu vsaj motor. Nekaj članov kolektiva stoji ob njem, skupina opazovalcev nemo opazuje. Motor teče nekaj

minut in nato zopet zataji. Delavci znojni poganjajo zaganjač, toda motor čez čas spet utihne. V njihovih očeh ni obupa, le srd in gnev sijeta iz njih. Zavedajo se, da je začetna težava, da bodo izdelki iz dneva v dan boljši, z lahko razberez v njihovih pogledih. Obiskovalci se ustavljajo v tujih paviljonih, vzklake vzhičenja je čuti posebno pri razstavljenih avtomobilih in kolesih, gospodinjskih strojih, tekstilnih izdelkih in podobnem. Tuja podjetja so prišla z željo, da prodajo čim več blaga tej deželi, ki je se lačna vsega.

Ponosna, najlepša, naša!

Tudi letos plapolajo zastave nad velesejmom. V morju zastav pa je najlepša in plapolala najponosneje naša trobojnica s peterokrako zvezdo. Kmet s košem in povodcem je le še spomin.

Na razstavnem prostoru novega Zagrebškega velesejma, ki je skoraj dvajsetkrat večji kot oni leta 1947, razstavlja 825 domačih podjetij. Paviljoni tujih podjetij so bili nekdanji središče pozornosti vseh obiskovalcev, reke naših delovnih ljudi so jih polnile z vzkliki občudovanja in vzdihljivega. Ti paviljoni so letos utonili v množici kakovostnih izdelkov naših domačih podjetij. Izdelki tekstilne industrije, najrazličnejše vrste blaga vseh mogočih izvedb iz barvnih odtenkov. Izdelki kemične industrije, čudovita pohištva lesne industrije,

vsakovrstni proizvodi, prehrabene industrije.

Obiskovalci si ogledujejo, se ustavljajo, razpravljajo in kritično ocenjujejo. V razstavnem prostoru JUREMA — jugoslovanski seminar za regulacijo, merjenje in avtomatizacijo, brnijo pisalni stroji, računski stroji, diktatni stroji in razne avtomatske merilne naprave. Med razstavljenimi tujimi in domačimi proizvodi so zastopane domače tovarne TOPS, MURSA, KOZMOS. Ko pogledaš domače izdelke in jih primerjaš s tujimi, skoro ni opazljive razlike. ISKRA Kranj razstavlja kontrolni generator, — strojček, ki bo kmalu upravljalo delo strojev gigantov. Vse močnejše skušamo uporabljati tehniko v želji, da bi bilo človekovo delo olajšano in da bi ob enem rasla proizvodnost in kvaliteta.

Domača industrija razstavlja sistematično razdeljena po skupinah. Kovinska industrija, katere pretežni del predstavlja strojna industrija, zavzema skoraj polovico razstavnega prostora. Domači traktorji, težke hidravlične stiskalnice, Diesellokomotive, agregati za hidrolektrarne, parne lokomotive, vijaki za ladje, parni kotli za ladje, globinske centrifugalne črpalke, skratka stroje velikane, ki smo jih bili doslej vajeni gledati le razstavljene v tujih paviljonih, nam predstavljajo naša domača proizvodnja. Avtomobili so bili vsa povojna leta posebna privlačnost velesejma in vzrok mnogih skritih občudovanj ter vzdihov. Letos razstavlja avtomobile in motorna kolesa domače tovarne TAM,

trem delavcem, ki so se mučili okoli njega, ker jim je, kot prvi proizvod tovarne, še nagajal. Hkrati bi stisnil roko armadi naših delovnih ljudi, ki so uspeli v kratkih dvanajstih letih dohiteti ves ostali svet in toliko ustvariti.

Njihova zasluga, zasluga nas vseh je, da Jugoslavije pred vsem svetom več ne predstavljajo samo s težkim košem otovorjeni kmeti, ki ponujajo pšenično, koruzo, sladkorno peso, tobak, rude in les.

Včasih oholi tujci so prišli letos na Zagrebški velesejem polni občudovanja z željo, da bi kupili pri nas to, kar so nam včasih oni prodajali. Jugoslavija se je letos predstavila kot sodobna industrijska država, ki proizvaja in prodaja svoje industrijske izdelke že na vse kontinente sveta.

In nikar ne pozabimo: leta 1941 so nas fašisti hoteli uničiti. Leta 1945 so zavirale zastave svobode. Dve leti kasneje smo s prvim povojnim Zagrebškim velesejmom spet povedali svetu, da hočemo naprej. In že po prvem desetletju ustvarjamo, prizadevamo truda naših narodov je svet spoznal in priznava, cenil in spoštuje socialistično Jugoslavijo.

A vse to je še vedno začetek naše poti. Zgodovina je poznala doslej samo stoletja. Zdad računamo že z desetletji in z leti.

Z leti naše zdrave, krepke, napredne rasti.

Miloš Jakopec

Skrb za letovanja

Na razširjeni seji sindikalne podružnice tovarne celuloze in papirja »Djuro Salaj« v Vidmu Krškem so razpravljali o tarifnem pravilniku in o polletnem poročilu, ki se nanaša na poslovanje podjetja. Sprejeli so sklep, da mora biti polletno poročilo o poslovanju razumljivo podano na zborih volivcev.

Precej govora je bilo tudi o počitniškem domu v Materadi, katerega ustanovitelj bo občinski sindikalni svet. Doslej je skoraj vse breme počitniškega doma nosila sindikalna podružnica »Celuloze«. Čeprav so ta dom koristili tudi člani drugih podjetij, niso le-ta doslej prispevala skoraj ničesar. Zato ni čudno, da so težko izglasovali na seji predlog, da prevzame omenjeni dom občinski sindikalni svet. Nujno je, da tudi ostali kolektivni v bodoče kaj

več razpravljajo o počitniškem domu. Občinski sindikalni svet bo moral poskrbeti za večje sodelovanje med podjetji in urediti vse, da bodo prispevki uravnoteženi. To se pravi, da bodo koristili počitniški dom v Materadi le člani tistih kolektivov, ki bodo prispevali svoj delež.

Sindikalni odbor se v celoti ne strinja z uredbo, ki predpisuje minimalne stroške penziona in to 250 dinarjev na dan. Mnenja so, da sami upravljajo podjetje in bi lahko zato razpolagali s sredstvi. To se nanaša predvsem na popust najboljšim delavcem, ki opravljajo službo pod težjimi pogoji. Zato so se odločili, da bodo 10 takih članov kolektiva poslali na 7-dnevno brezplačno letovanje.

Fantje iz JLA pozdravljajo

L. Surdulice nam pišejo Franc GRACAR, Anton PAVLIČ, Anton DOLINAR, Anton LIŠEC in Alojz KOLENC ter pozdravljajo njihove starše, sorodnike, mladino iz domačih vasi ter vse graditelje avto ceste, katerim želijo

Opravljamo vse usluge za napredek kmetijstva!

KMETIJSKO PROIZVAJALNA POSLOVNA ZVEZA BREŽICE

Tovarna celuloze in papirja »DJURO SALAJ« VIDEM-KRŠKO

PROIZVAJA VSE VRSTE SPECIALNIH CELULOZ, LESNINE, LOMS, PAK IN ČASOPISNI PAPIR.

Vladimir Lamut: KOSTANJEVIŠKI VEČERI (tuš — avgust 1958)

V metliški predilnici so stekli prvi stroji

5. septembra so v metliški predilnici »Novoteksa« pričeli poskusno obratovati. Ob lanskem sestavljanju letnega plana so v novomeški »Novoteksu« sicer predvideli, da bodo stroji v njihovem metliškem obratu stekli že julija letos, toda kredit za uvoz predilnih strojev in opreme je bil odobren šele v letošnjem marcu, zato se je vse za nekaj mesecev zavleklo. Kljub temu so tehniki, monterji in delavci v začetku septembra dosegli pomemben uspeh, saj so za 32

vagonov strojev, razmontiranih v najmanjše delce, sestavili in namestili prej kot v štiri mesece. Vsa dela v predilnici sicer še niso do kraja izvršena, saj morajo med drugim dokončno montirati tudi toplotne naprave, vlačilce in postaviti ksilolitični tlak. Vendar pa to proizvodnje ne bo oviralo, zlasti ker bodo sprva, dokler ne pride k strojem dovolj delovne sile, delali samo v eni izmenici. Zdad je zaposlenih 33 ljudi, predvsem predilnic delavci, do konca tega leta pa se bo število dvignilo že na 80 zaposlenih ljudi.

rist občine odvajati 5 odstotni dopolnilni proračunski prispevek. Zlasti čudj prizadevanje, da na primer delavci in uslužbenci tovarne »Novoteksa« v Novem mestu ne plačujejo tega prispevka, ki gre izključno v breme delovnega kolektiva, medtem ko bodo delavci in uslužbenci »Novoteksovega« obrata v Metliki ta prispevek morali plačevati. Ali ne bi veljalo, da odločujoči ljudje vse to nekoliko premislijo in zadevo uredijo, da bo prav, zlasti ker bo sicer težko dobiti v ta kraj, ki ne nudi človeku kdovekaj ugodnosti, kvalificirano delovno silo.

KOVINSKA ZADRUGA VIDEM-KRŠKO
proizvaja
ladijsko, industrijsko in ostalo kovinsko opremo

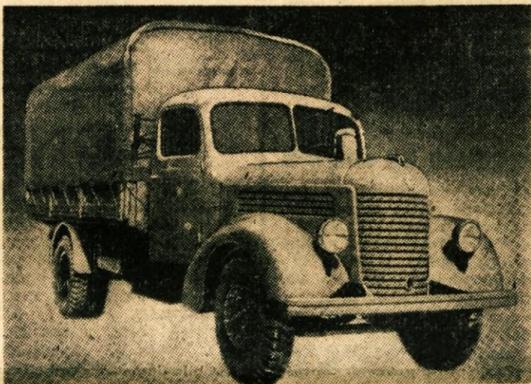
ZAUPAJTE SVOJE PRIHRANKE NARODNI BANKI!
NARODNA BANKA — centrala za LRS LJUBLJANA

Pozdravi iz Ličkih Jasenic ...

»Vedno bomo hvaležni našim staršem, ker so nam naročili Dolenjski list. Vsak petek ga nestrno pričakujemo.« nam pišejo fantje Janez Gliha, Polde Petrovič, Franc Može, Karel Stancelj, Milan Makovec, Jože Tomšič, Jože Golob, Franc Kozamernik in Franci Prek ter pozdravljajo vsa dekleta in fante iz domačega kraja, sorodnike in graditelje avto ceste.

... IN STIPA

Vse sorodnike, dekleta in fante iz domačih vasi, ter vse bralce Dolenjskega lista pozdravljata Belokranjski Anton Klepec iz Krasnice in Jože Božičević iz Tribuč.

»PIONIR« PI 561, odličen izdelek mariborske tovarne avtomobilov TAM

ALI STE ŽE NAROČENI NA »LJUDSKO PRAVICO«?

Vsak dan Vas seznanja z dogodki doma in po svetu. Razen tega pa naročniki »Ljudske pravice« in »Ljubljanskega dnevnika« sodelujejo pri velikem jesenskem nagradnem zrebanju!

- PRVA NAGRADA — NOV OSEBNI AVTOMOBIL FIAT 600!
- DRUGA NAGRADA — HARMONIKA »CARMEN«, vredna 152.000 din
- TRETTJA NAGRADA — RADIO »SIMFONIJA« (102.000 din)
- ČETRTA NAGRADA — PISALNI STROJ »SAVA« (98.000 din)

In še več drugih nagrad (sesalec za prah, mikser, el. peč »Olympia« itd.)

Nagrade bo razdelil žreb med naročnike, ki bodo ob zrebanju vsaj tri mesece naročeni na »Ljudsko pravico« ali pa na »Ljubljanski dnevnik«.

Datum zrebanja bo naknadno objavljen. Torej postanite naročnik našega dnevnika! Naročniki obeh listov imajo 50% popust pri oglaših, osmrtnicah in zahvalah.

»Ljudsko pravico« ozir. »Ljubljanski dnevnik« lahko naročite v naši upravi, Ljubljana, Petkovškovo nabrežje št. 24, v naših podružnicah in pri vseh poštah v Sloveniji.

Po 11 letih — spet pri TAM

V razstavnem prostoru TAM stoji šestcilindrski Diesel motor. Črn in hkrati svetel od nekaterih kovinskih delov brni in teče brez prestanka in brez napake. Zastopnik razlaga, da bodo ta motor pričeli uporabljati čez dve leti. Tu sem se spomnil prvega Tamovega motorja na velesejmu leta 1947. Zaželel sem krepko stisniti roko tistim

Ze po zagrebških cestah sem začel privajati oči opazovanju in sicer tako, da sem opazoval dekleta. Lahko se pohvalim, da sem videl v Zagrebu veliko lepega.

Avtobus me je lepo in točno pripeljal pred blagajno. Za sedem kovačev sem dobil »ulaznico« in Vodič. Vstopnico sem koristno porabil, Vodič je sem zaman študiral. Spoznal sem, da si z njim ne bom veliko pomagal, zato sem ga spravil v žep in vstopil v paviljon števil. 1. Ze kmalu pri vhodu me je pozdravilo pol prekajenega prašiča. Mlad, komaj poročen par, je stal pred njim in ga zaljubljen gledal. Kdo bi si mislil, da pol prekajenega prašiča izvabi tako lepe pogledle! Ona se je privila k njemu in dahnila:

— Popolnoma suho.
In on:
— Najraje bi ga odnesel domov.
Od paviljona do paviljona so se podili otroci in prosili:
— Imate prospekt?
— Reklame prosim!
Sto mladih rok se je dvigalo, kjer so delili prospekte. Dekleta, verjetno gimnazijke, so se smehljaje sprehajale in popravljale lase pred ogledali. Mladina se je ustavljala samo pred paviljoni s športnimi potrebščinami.
V paviljonu podjetja »Brezovica« iz Siska je bila razstavljena lepa spalnica. Neke dekde je vzklisknilo:
— Jaj, kako lepa plava soba!
Mladenci poleg nje je gledal postelj in pomnil:
— Lepa je lepa a kam bom z mojimi nogami?
Res je, Jugoslovane bo treba skrajšati ali pa bomo morali delati večje postelje.

VELESEJMSKO POTEKANJE

Normalno spalnico razstavlja podjetje »Treska« iz Skoplja. Predstavniki podjetja mora neprestano odgovarjati na vprašanja:

- Koliko stane?
- Je omara vračunana?
- Kje imate vaše zastopstvo?
- Je že prodana?
- Spalnica stane 78.000 din brez prevozni stroškov. Je iz hrastovega lesa.
- Dekleta, »hodoče prodajalce«, ponujajo otrokom igrače:
— Na mali! Vzemj avtomobilček, se boš vozil! — ponuja prodajalka avtomobilčke otroku, ki se drži očeteve roke.
- Koliko stane? vpraša mali.
- Prodajalka se začudi:
— Glej ga vraga! Vprašuje, koliko stane! To te je najbrž naučila mama. Očetje kaj teka ne ču.
- Po dolgem času sem bil spet enkrat pri maši. Oprostite mi, bratje ta korak na desno sem storil nehote! Ogledati sem si hotel samo televizorje podjetja »Nikola Tesla«. No, ker sem bil že pri televizorski maši, sem pomolil k našemu ljubemu bogu, da mi pošlje kakšen televizor, lahko tudi znamke »Nikola Tesla«.
- Pobožno zamaknjen in s svetimi mislimi navdahnjen sem šel v naslednji paviljon, na katerem je z velikimi črkami pisalo WC. Tudi tukaj je bilo veliko obiskovalcev.

Ob vstopu v ruski paviljon sva se pozdravila s stariim znancom iz šolskih knjig Vladimirjem Iljičem. Mlade obiskovalke so preizkušale svoje filmske zmožnosti pred rusko televizijsko kamero. Snemalec jih je smel, vendar ni pozabil tudi moških, posebno ne takih, katerih obrabi so dokazovali, da so že nekaj prestali v življenju. Pred »Sputnikom 2« se je gnetlo ljudi. — Ruski inženir je razlagal sestav raket, vendar ni odgovarjal na vsa vprašanja. Zvedel smo, da je Lajka živelja v satelitu sedem dni. Nekdo je pripomnil:
— Sedem dni. Kako naj vemo, če je to res? Človek ne sme vsega verjeti. Lahko je crknila takoj ali pa tudi še živa prišla nazaj.
Pred prodajalno sadja sem ujel pogovor žensk:
— Ma kud se žurite, gospodja Pepica?
— Idem kući! Došla sam samo zbog male.
Prva je spet povzela:
— Ovdje nije niš za nas, žene. Same poljoprivredne mašine.
Druga:
— Pa ni orat ne može s njima, jer je zemlja sad suva.
Prodajalec pa je zaključil razgovor:
— E, biće kiše, već osećam reumu u kolenu.

Kup prodajalcev in prodajalk je prodajalo »Vodič po velesejmu«.
— Kupite Vodič, gospodine, ponuja prodajalec.
— Hvala, nimam časa, da bi ga študiral. Si moram še malo ogledati paviljone.
— Oh, kakšen Vodič — zatarna prodajalka, — naj ga vzame vrag! Nihče ga noče kupiti.
— Koliko jih moraš prodati? — vpraša nato svojo kolegico.
— Tristo dvajset je norma, prodala pa sem jih šele sto.
Star kmečki možak v narodni noši in z zavojem v roki, je ogledoval ameriški paviljon. Samo gledal je. Njegovih misli nisem mogel ugani.
Trije moški s trebuščki, verjetno direktorji, so ogledovali ameriške avtomobile. Eden je pripomnil:
— Nič posebnega. Lansko leto je bilo vse boljše.
Američani so s stroji zavijali hrano. Naši ljudje so lepo čakali, kakor da si mislijo: Morda bomo pa je dobili kakšen zavitek. Dobili niso nič. Niso tako radodarni, ti Američani!
Skupine naših, predvsem otrok, pa tudi starejših, so stale povsod, kjer so delili kaj zastonj.
Star par je ogledoval likalne stroje. Zena je dejala:

- Veš možek, najbolj nerada likam.
- Saj bi ti kupil tak stroj, pa...
- Šel sem dalje, ker sem konec stavka vedel.
- Usnjena pregrinjala za žimnice, gospod, poglejte. Vaši ženi bo delo zelo olajšano. Ko bo pregrinjalo zamazano, ga bo snela in oprala.
- Hvala, hvala, — se zahvali obrtnik, verjetno privatnik. — Sam si ga bom naredil boljše in bolj poceni.
- Koliko stane to stanovanje? je vprašal neki možak.
- Predstavnica podjetja je začela razlagati, — Kompletno stanovanje, tako kot ga vidite, z vso opremo in montažno hišico stane samo, stane samo... 2 milijona in...
- Naprej nisem poslušal. Takoj me je minila želja po »varnem zakonskem pristanju«. Mat kurja, »samo« dva milijona in... kar optekal sem se do prvega bifeja.
- Ko sem si malo opomogel, sem sklenil, da si ogledam še kitajski paviljon. Rad bi videl, kaj razstavlja Kitajci. »Kitajci so razstavljalj TAME, Zastave, itd. Ti Kitajci so bila naša podjetja: TAM, Zastava, IMR, Famos.
- V indijskem paviljonu so prišle na svoj račun ženske. Slišati je bilo vzdihle:
— Oh, da bi imela to lepo črno torbico!
— In to svilo!
— Oh!
— Oh!
- Ljudje so prihajali in odhajali z velesejma. Gledal so, kritizirali in občudovali. Marsikdo je sklenil: to in to bom kupil, marsikdo pa je rekel: to in to bi kupil če...

Jože Primo

Opera na grajskem dvorišču

Občinstvo je v nedeljo popolnoma napolnilo prostor starega kostanjevškega gradu. Glava pri glavi tako v avditoriju kot na orkestru. Gledalci so ne samo pričakovali trenutek, ko se bo pred njihovimi očmi pričela odvijati opera »Ero z onega sveta«. Kot častni gost Kostanjevškega festivala je bil navzoč tudi avtor Jakov Gotovac. Dobro razpoložen se je rad odzval prošnji in poln veselo šale odgovoril na nekaj vprašanj pred zvonikom.

Opera »Ero z onega sveta« se je pričela v starinskem okolju razvalin kostanjevškega gradu igra pod tupo orkestru, glasovi pevcev se love po dvorišču, odbijajo od zidu in se končno izgubljajo. Redek užitek so imeli vsi poslušalci. Občinstvo je vseskozi prisrčno pozdravljalo izvajalce. Na dvorišču so že močno prevladovala senca, ko je bila opera končana in je občinstvo še enkrat burno zaploskalo ter zasulo oder s cvetjem.

Navdušenje je doseglo višek, ko so predstavitelji festivala avtorju Jakovu Gotovcu poklonili umetniško sliko Kostanjevice ter obdarovali praktično geografije Opere Valerija Kevčalove in prvaka dunajske Opere Josipa Gosičiča, ki sta pela naslovni vlogi. Nato so Kostanjevčani obdarovali še ves iranski kolektiv s skupnim darilom: na oder so pripeljali osemdeset letski sodček portugalke in na kol nataknjenega pečnega prašiča, od katerega se je še kadilo.

Gledalci, Kostanjevčani, okoliški prebivalci, veliko število brigadirjev z avto este in precej gledalcev, ki so prihajali iz številnih dolejskih spodnjeoposavskih krajev ter celo iz Zagreba, so navdušeni zapuščali grajsko dvorišče. Enako navdušeni so bili nad avditorijem tudi igralci.

Med tednom je skoraj tisoč Kostanjevčanov v Kulturnem domu poslušalo Avenikov kvintet. Takoga obiska v dvoran Kostanjevice še ne pomni.

Glavna igralka filma SVOJEGA TELESJA GOSPODAR, Marija Kohn, se je minulo sredo udeležila premiere svojega filma v Kostanjevici na Krki. Pri tej priložnosti je podarila za bralce »Dolenjskega lista« svojo fotografijo s posvetilom za letošnjega Dolenjskega kulturnega festivala.

ŠOLE V NOVEM LETU

O kadrih, poslopljih, učilih in še o čem na naših šolah — Najprej nam je manjkalo 150 prosvetnih delavcev, zdaj pa jih manjka še 105 — Slab obračun kratkovidne kadrovske politike in dosedanega šibkega štipendiranja — Začenjamo uresničevati organizacijsko plat šolske reforme, njena vsebinska preobrazba pa bo dolgotrajno in naporno delo, naloga nas vseh — Vse pomoč šolskim odborom in šolskim svetom naj zagotovijo v prvi vrsti starši naših šolarjev

Načelnik okrajnega tajništva za prosveto, šolstvo in kulturo, tovariš Ljotje Kastelic, je odgovoril na nekaj vprašanj, ki smo mu jih zastavili. Predvsem nas je zanimalo, kako so vplivali prošni razpisi na gibanje učiteljstva v okraju, kako pripravljani smo stoplji v novo šolsko leto z ozirom na reformo šolstva in kako rešujejo občine šolsko vprašanje.

»Takozvani prošni razpis, ki daje prosvetnim delavcem pravico svobodne izbire namestitve na katerikoli šoli, je pravzaprav ugodno vplival na naše šolstvo. Večina šol v okraju je odmaknjenih, so v samotnih predelih. Dosegli smo imeli stalne težave z nameščanjem učnih moči na teh šolah. Malokdo je vzdržal tam več kot leto ali dve. Stalna izmenjava učiteljev ni ugodno vplivala na učni uspeh. S prošnim razpisom smo dosegli, da se učitelji sami odločijo za pouk na takih šolah in potem tudi vzdržijo, kljub raznim težavam. Prošni razpis pa ima še eno dobro stran. Krajevni čimtelji — občine — so doslej kazali zelo malo razumevanja za ureditev šolskih prostorov in stanovanj za učitelje, ter nabavo učil in ureditev vseh ostalih pogojev, ki vplivajo na učiteljevo delo. Ker so občine prevzele v svojo pristojnost tudi šolstvo in je vsled prostega razpisa obstajal strah, da bodo učitelji iz odmaknjenih šol pobegnili, so se začele občine živahno zanimati za potrebe teh šol. Kar se je dalo hitro so pričele z majhnimi investicijami vsaj nekoliko urejati razmere na šolah.

V zvezi s prošnim razpisom smo pričakovali hud beg učnih moči, vendar pa le ni bilo tako strašno kot je v začetku kazalo. Prosvetni delavci so s prošnim razpisom reševali predvsem svoje življenjske zadeve: vprašanje porok, nadaljnega študija in strokovnega izpopolnjevanja in željo biti čim bliže domačin. Ugotovili smo, da je odšel z velikih šol mnogo večji odstotek učnih moči kot iz malih, kjer so življenjski pogoji mnogo slabši, predvsem stanovanjsko vprašanje in vprašanje prehrane sta marsikje dokaj pereči. Prvotno nam je manjkalo 150 prosvetnih delavcev, zdaj smo praznino že nekoliko zakrpalji in nam jih manjka le še 105 ...

Šolska reforma, ki smo jo pričeli uvajati, je dolgotrajno delo. Okrajni svet za šolstvo je pravočasno razčlenil vsebino šolske reforme in dal občinam priporočilo, kako naj jo uvajajo. Poudariti moram, da smo letos uresničili šele organizacijsko plat šolske reforme. Vsebinska plat bo dolgotrajno delo. Predvsem moramo odpraviti dosedanji verbalizem, besedni pouk in ga nadomestiti z nazornim poukom. Potrebujemo bomo torej tim več učil. Prav zaradi tega pa sloni šolska reforma predvsem na tehnični plat. Šola mora skozi reformo, ki jo izvajamo, postati skrb vse družbe in ne le skrb učitelja, kot je

bila doslej. Šolski odbori in svet so se že močno uveljavili. Kolektivni šol naj zdaj v začetku leta skličejo skupne sestanke učiteljev, šolskega odbora in roditeljev in na teh sestankih razpravljajo o šolski reformi. Tudi starši naj dajo svoje mišljenje o šoli, naj povedo, kaj se jim zdi prav in kaj narobe. Največ težav imamo z upravitelji, ker nam primanjkuje izkušenih kadrov, ki bi dali jali novih pobud. Dobro bi bilo,

Vlado Lamut: BRALEC

da bi občinski šolski sveti povabili na seje upravitelje svojih šol in se seznanili tako z njimi kot s težavami in z nalogami, ki so pred nami. In še ena težava je: na področju našega okraja je učiteljski kader večinoma mlad in neizkušen, 95% učnih moči predstavljajo žene. Te se na podeželskih šolah težje uveljavijo kot moški.

Šolska reforma je dolgotrajno delo, v njem bo morala sodelovati vsa družba, ne le pedagogi in še tako jo bomo le z velikimi naporji uresničili.

NAŠ OBISK

TRDNA VOLJA

MILENA VERBANČIĆ in učiteljci, ki sta obupali in prosili za premostitev. Naju novinki, učita v šoli na Selih pri Hinjah. To je njuno prvo delovno mesto. Brez tuje pomoči sami orjeto ledino v starah bova živeli, so nama ljudje naslikali vse kar najbolj črno. Pričakovali sva, da bo šole slabše, vendar sva ugotovili, da le ni tako hudo: Reski OLO Novo mesto, obe sta letos absolvirali učiteljske v Novem mestu. Prislunimo, mi nista izkušeni, toda kljub temu naša prepričani, da bo šola.

Sola obiskuje 63 otrok v sedmih razredih. Štiri oddelke vodim jaz, tri tovarišica Perparjeva. Mnogo preglavic nam delajo upraviteljski posli. Sanitarna inspekcija je ugotovila, da je stavba za šolo neprimerna, toda boljše žal še ni. Učila imamo samo štiri: globus, zemljevid, reliefni zemljevid in žoga... Za telesno vzgojo ni niti dvorišča niti primerne prostora.

Zavzeli sva se in sva prebricani v uspeh. Z otroki sva zadovoljni, le znanje v višjih razredih je zelo slabo. Če kombiniram v eni šolski uri pouk treh ali štirih oddelkov, je res težko doseči primeren učni uspeh. Razen tega opažava, da se doma otroci sploh ne učijo. Kljub vsem tem težavam sva sklenili ostati tukaj vsaj še dve ali tri leta.

Prihodnje leto ob tem času upamo imeti novo šolsko poslopje z učilnicama, s šolskim vratom, igriščem in stanovanjskimi prostori. Kmetje domačini bodo opravili tudi po trideset prostovoljnih delovnih dni za šolo. V zimskem času bodo izkopali temelje in pripeljali ves gradbeni material. Upava, da bo šola veliko lažje, ko bo novo poslopje dograjeno. Imamo tudi mlečno kuhinjo, otroci pa hodijo eno uro in pol daleč v Žužemberk po kruh vsak drugi dan.

Nimava se izkušeni, toda dobili jih bova z delom. Obetal sva nam vse najslabše, toda kljub temu je mogoče vzdržati!

Njima in vsem mladim prosvetnim delavcem — začetnikom — želimo pri njihovem plemenitem delu kar največ uspehov, sreče in zadovoljstva!

Sole to preveč tesno. Pet ljudskih republik: Slovenija, Srbija, Makedonija, Bosna in Hercegovina ter Hrvaška je zgradilo prototipe stanovanj z vso opremo. Kopalnicam ni kaj reči, skoraj bi lahko dejali, da so lukusno urejene, tud kuhinjska oprema je lepa in v večini razstavljenih stanovanj tud prostorov primerna, dnevne sobe in spalnice pa so kot igračke. Za novoporočena ali kvečjemu za tričlansko družino z »zelo mirnim« otrokom bi še bilo, veččlanska družina pa se v njih enostavno ne more gibati. Ponekod so zakonske postelje tako kratke in ozke, da se sprašujemo, če niso grajene za liliptance. Spalnice v stanovanju LR Makedonije še najbolj ustreza. Prostor je primerno velik, oprema lepa in cena dosegljiva. Kompletna oprema s posteljnimi vložki vred stane 92.000 dinarjev.

Oprema dnevnih sob je sestavljena iz tapetiranih stolov, zelo majhnih mizic in še omarice ali stelaža — to je vse. Pohvaliti pa moramo električno razsvetljavo, ki je z lestenci vred zelo okusna.

Preden se bodo naši strokovnjaki odločili za gradnjo takih stanovanj, naj vsakekar premislijo in upoštevajo Maršalove besede: »... da so ta stanovanja le nekaka časovna rešitev, dokler je stanovanjski problem še kritičen. Kasneje pa bo treba misliti ne le, da človeka nastanimo, temveč da se bo v stanovanju tud udobno počutil.« In kaj bomo potem s takimi stanovanji???

Za konec naj povem le še to, da zaslužijo razstava več zanimanja, zlasti od predstavnikov stanovanjskih skupnosti in oblasti, in da si jo je vredno ogledati.

R. B.

Tehniška srednja šola

Te dni je minilo eno leto, odkar so v Vidmu-Krškem ustanovili tehniško srednjo šolo z elektro in strojnimi oddelkom. Vodstvo šole je imelo v začetku težave, ker ni bilo na razpolago dovolj strokovnega kadra, zato so morali poučevati v glavnem honorarci. Toda že preko leta se je število redno nastavljenih povečalo, tako da jih imajo na šoli sedaj že 7, medtem ko bodo honorarci poučevali le še trije. Skratka, zaradi lepe perspektive omenjene šole ni več težav za strokovni kader.

Takoj po ustanovitvi šole so mnogi razpravljali o prostorih. Trenutno je osmetka odstopila tehniški šoli celo nadstropje in omogočila učencem redno šolanje. Prav tako je z vsem razumevanjem spremljala razvoj šole tudi roto tovarna oziroma njen kolektiv, ki ji je da v uporabo svoje delavnice. Te delavnice bo šola začasno koristila, ker že gradijo nove delavnice, ki bodo tik ob šolskem posloplju. Začetna dela bodo opravili že v jeseni, glavna gradnja pa se bo pričela spomladi, tako da bodo v prihodnjem folksem letu imeli na razpolago že lastne delavnice. Ker bo z novimi oddelki v prihodnjih letih potrebovali tehniška šola vse prostore sedanje osmetke, bo moral občinski ljudski odbor besno razmišljati o gradnji nove šole.

Tehniška srednja šola bo imela letošnje skupno pet oddelkov — dva pra in tri druge. Ker je pa med delovnimi kolektivi izredno zanimanje ter želja po večji izobrazbi, bodo na šoli odprli tud delavski elektro- in strojni odsek, kjer bodo sprejeli skupno največ 40 študentov. Prednost bodo imeli slušatelji iz domačega kraja. Gojenci bodo imeli skrajšan delovni čas, da se bodo lahko v celoti posvetili študiju. Pouk bo v popoldanskih urah vsak dan razen sobot. S tem se bo izpolnila lanskoletna želja skoraj vsem tistim, ki si hočejo pridobiti srednjo strokovno izobrazbo.

Fantje iz JLA pozdravljajo

Dolenjski fantje Franc Barič, Viktor Štancar, Jože Goloblič, Božo Povše, Alojz Robek, Franc Smollič, Alojz Kopel in Pavel Picelj, ki služijo vojaški rok v V. P. 9273 Hrvatska Kostanjica, pozdravljajo vse sorodnike, prijatelje in — vsa poznana dekleta.

»Vsi starši naj svojim sinovom, ki služijo vojaški rok, naroče Dolenjski list, ker le iz njega lahko izvedo vse novice iz domačega kraja.« nam pišejo iz Rudnice fantje Anton Gal, Ivan Munič, Ivan Srabčan, Darko Vidmar in Jože Ivšek. Hkrati pozdravljajo svoje sorodnike, znance, bralce Dolenjskega lista in mladinske delovne brigade, ki gradijo avto cesto Ljubljana—Zagreb.

Enake pozdrave pošiljajo tud: Jože Zgonec, Rupert Gregorič, Vinko Kos in Dominik Zupan, ki služijo vojaški rok v šolah pri Tolminu, V. P. 1098.

Čez šolski prag

DRUGI DEL NAŠEGA PRVEGA LETOSNJEGA OBISKA V NOVOMEŠKIH ŠOLAH

Vajenska šola je začela pouk 5. septembra, sem zvedel pri upravitelju tovarišu Jožetu Zamjaku. Do zdaj imajo vpisanih 298 učencev, ki so razporejeni v šest oddelkov po naslednjih strokah: kovinska, avtomehanična, lesna, oblačilna, čevljarška in ostale. Pouk imajo dopolnjevali v popoldne. Šolske prostore imajo v osnovni šoli in v baraki OLO. Z nadzidavo telovadnice osnovne šole bodo letos pridobili štiri učilnice, zbornico in kabinet. Potem bodo lahko odstopili tri učilnice osmetelki, ki jih nujno potrebuje seveda pod pokrojem, da jim okraj ne vzame barake. Da bi vaje pravilno vzgajala, potrebuje (šola tudi svoj internat (kar je bil že sklen občine). Kako je nujno potreben, povedo tudi rezultati lanskoletna ankete med vajenci:

- 60% vajencev ne stanuje v kraju, kjer se učijo. Nekateri se vozijo z vlakom, avtobusi. Ti delajo (poleg učenja in dela v delavnicah) tud doma.
- 13% vajencev še vedno izrabljajo močisti za dela izven njihovega poklica. To se dogaja predvsem na kmeth.
- 8% vajencev I. letnika, 17% II. letnika in 5% III. letnika ne dobiva vajenskih nagrad.
- 42% vajencev dela nadurno za delodajalca.
- 4% vajencev dela nadurno za sebe.
- 36% vajencev preživi pravi dopust (brez dela).
- 88% vajencev preživi dopust z delom.
- Skoraj 90% vajencev uživa alkolohol.
- 50% vajencev kadil.
- 37% vajencev obiskuje gledališče.
- 63% vajencev redno obiskuje kino.
- Od 240 vajencev jih aktivno goji oddelko 5, nogomet 4 in košarko 1. 162 vajencev smuča, 167 plava, 107 strelja in 121 igra šah.

Pomoč občine je z ozirom na njene finančne možnosti dobra. Obrtna zbornica že dve leti ni dala nobene denarne pomoči, ker se tudi sama bori z istimi težavami.

S strokovnimi učili je šola dobro založena.

Glasbena šola ima približno 150 učencev, oddelki so razvrščeni po predmetih: klavir, violina, trobila, pihalna in solopetje. Kot poseben predmet poučujejo tud harmoniko. Učenje vsakega predmeta traja šest let. Imajo tud zbor

Gojenci vojaške akademije v specialnem kabinetu pri praktičnem delu

cičbanov, ki so nekakšna priprava za glasbeno šolo. Ti se učijo v glavnem petja in osnovnih pojmov glasbe.

Šola ima dve učilnici v osnovni šoli, eno v Domu ljudske prosvete in eno pri profesorici Roposavi. Sedanji prostori za glasbeno šolo niso primerni.

Učenci imajo svoj orkester, nekateri pa sodelujejo tud pri mestnem orkestru.

Kmetijska šola na Grmu je preimenovana v Zivnorejsko-poljedelsko šolo na Grmu. Učenci se bodo usposabljali za živorejstvo oziroma poljedelce. Šola bo dvoletna. Absolutni dobijo po končani šoli naziv kvalificiran živorej.

bra, ker vse zadrage še niso poslale prijave za vpis. Kmetijske zadrage premalo skrbijo za agitacijo. Po planu bi morali dobiti samo od njih 74 učencev, do zdaj pa so prejeli na šolo samo 25 prostev za sprejem!

V Smihelskem internatu je bila in je delno še nastanena brigadirska bolnišnica. Del internata je bolnišnica že izpraznila, ostali del pa vrnejo pod internatsko upravo do 1. oktobra. Lani je bilo v internatu 210 učencev in učenk. Stanovali so tud na podstrešju. Letos so prostore prenovili, tako da ustreza vsem sanitarnim predpisom. Zato se je zmogljivost zmanjšala na 140. Do zdaj je v internatu prostora samo za 65 učencev, 44 pa jih je nastanjenih še v gimnazijski telovadnici. Hranijo se v šolski menzi S. 1. oktobrom, ko se bo bolnišnica izselila, bodo vsi dijaki spet v internatskih prostorih, kjer bodo imeli tud hrano. Internat bo popolnoma zaseden, ko bo začela s poukom bolničarska šola.

Zaradi pomanjkanja prostora še nista pričeli s poukom Pomočna šola za defektno otroke in Bolničarska šola.

Velesejem „Družini in gospodinjstvu“

Ze takoj pri vrodu se mi je zadelo, da za to razstavo ni takega zanimanja, kot za ostale paviljone na velesejmu, kajti za ograjenim prostorom, kjer je razstava, je bilo dobiti celo prostor na klopi, medtem ko je bilo na ostalem delu velesejma to nemogoče.

Razstava je urejena tako, da te pot popelje najprej v oddelek »Stanovanjske skupnosti«. Tu je s fotografijami in z maketami prikazano življenje naselja 5000 ljudi in idealno življenje, kakršnega naj bi preživljala vsak dan delavna družina od jutra do večera. Zela zanimiva, za naše sedanje razmere nekoliko idealizirana pa je zamisel o stanovanjski skupnosti. Otroška dvorišča, sobe za igranje, vrtni, pralnice, razni servisi in menze, katerih ne bi smela pogrešati nobena stanovanjska skupnost, opravljajo nad vse važno nalogo: družino razbremenje drobnih hišnih in gospodinjskih opravil, s tem ji dajo več časa in možnost zaposlitve, kakor tud pravega oddiha po delu. Kadar bo pri nas mogoče to uresničiti, bo življenje veliko lepše, zlasti za gospodinje in matere.

Naslednji paviljon: »Servisi in otroške ustanove v stanovanjski skupnosti«, je še bolj ogleda vreden kot prvi, kajti tu so praktično prikazani različni tipi pralnice, likalnice, sušilnice. Kot posebno čudo smo vsi ogledovali stroj za likanje moških hlač. Oprane hlače zlika stroj v eni minuti tako lepo, kot si le moremo želeli. Prikazan je tud prototip servisa za čiščenje stanovanja, za hišno nego bolnika in šolska kuhinja.

Otroška soba v blokih, klub za šolarje, otroški vrtec in tehniški kotiček za otroke so tako urejeni, da bi še tako k potepanju nagrnjeni

Dobre in slabe strani zagreške razstave, ki zasluži večji obisk in globlje zanimanje zlasti predstavnikov stanovanjskih skupnosti in oblasti

otrok pozabil na ulico. Pred zgradbo je živahno zgovorno pričal, da je igrišče pred blokii nujno potrebno za otrokov razvoj.

Paviljon »Individualno gospodinjstvo« je posvečen pravilni pripravi hrane za otroke, za kuhno z oljem in margarino, za pripravo povrtin, za hitro pripravljanje jedi, za uporabo mlečnega prahu itd. Mlada dekleta v belih haljah se urno smukajo okoli raznih strojev in kar naenkrat je hrana gotova.

V oddelku za družbeno prehrano so prikazani razni tipi menz za ceneno mozično prehrano in dostavo hrane domov v termos posodah.

Praktično pa sem preizkusila »Veliko restavracijo s samopostrežbo«, kjer so jedila kot v izlozbi razstavljena, za njimi stoji dekleta in ti, ko pokažeš, kaj bi rad, iz posode nadevajo na krožnik. To položiš na pladenj, ki ga dobiš že pri vrodu, si dale izbirah jedi in se pomikaš proti blagajni, kjer plačaš. To vse brezhibno posluje, hrana je razmeroma dobra in poceni, potrošnikom priporočamo le, naj pripravijo drobiž, ker se za vami pomika cela vrsta lačnih in pri blagajni ni prav nič časa za iskanje denarja ali pogovor. Zgodilo se mi je, da sem plačala s tisočakov, dobila pa sem nazaj drobiža le do 500 din. Blagajnik je trdil, da sem dala 500 din, jaz pa da 1000 in ker ni bilo časa za prekanje, me je stalo kosilo več kot v najdražjem hotelu...

Paviljon »Trgovina« ima v pritličju prikazano špecerijsko trgovino s

sempostrežbo, za katero lahko trdim, da je vzorno urejena. Vsi predmeti so v ličnih celuloidnih ovitkih; tu je mogoče dobiti vse mogoče stvari, na pol pripravljene jedi: zlasti močanče, česar v trgovinah še nimajo.

Iz spodnjih prostorov vodijo lepo stopnišče v nadstropje, kjer je razstavljenih toliko različnih in lepih stvari od porcelana in kristala preko najrazličnejših strojev za gospodinjstvo do igrat, da ne veš več, kaj ti je vseč in kaj ne.

Konfekcijska hiša bi zadovoljila še tako zahtevnega potrošnika, če... Ko vprašaš za ceno, ti nad vse vljudno pojasnijo, sam pa se vprašaš, če so to predmeti splošne potrebnosti ali ne. Vprašajmo se, koliko mora zaslužiti oče, da lahko malim otrokom kupuje plašče po 7—9000 din in koliko je takih očetov pri nas? Ženske spalne straice so take kot v filmih, toda cena 6000—8000 din nam pove, da si jih večina žena lahko le ogleduje. V primerjavi z dragimi in cenovnimi izdelki se mi zdi, da so dragi svojega denarja vsaj vredni, ceni pa so v primeri z njimi (kvaliteta, izdelava), še vedno dosti predragi, da bi si 'kot konfekcijsko blago utrlji bot.

Nekaj povsem svojevrstnega in nenavadnega pa je paviljon »Stanovanje«, ki pomeni preobrat v dosedanjem mišljenju o idealnem stanovanju. Mislim, da se vsi, ki so si ga ogledali, pridružujejo oceni maršala Tita, ki je dejal: »Moram reči, da nisem posebno zadovoljen z rešitvami stanovanjskih potreb, ker se mi zdi

vse to preveč tesno.« Pet ljudskih republik: Slovenija, Srbija, Makedonija, Bosna in Hercegovina ter Hrvaška je zgradilo prototipe stanovanj z vso opremo. Kopalnicam ni kaj reči, skoraj bi lahko dejali, da so lukusno urejene, tud kuhinjska oprema je lepa in v večini razstavljenih stanovanj tud prostorov primerna, dnevne sobe in spalnice pa so kot igračke. Za novoporočena ali kvečjemu za tričlansko družino z »zelo mirnim« otrokom bi še bilo, veččlanska družina pa se v njih enostavno ne more gibati. Ponekod so zakonske postelje tako kratke in ozke, da se sprašujemo, če niso grajene za liliptance. Spalnice v stanovanju LR Makedonije še najbolj ustreza. Prostor je primerno velik, oprema lepa in cena dosegljiva. Kompletna oprema s posteljnimi vložki vred stane 92.000 dinarjev.

Oprema dnevnih sob je sestavljena iz tapetiranih stolov, zelo majhnih mizic in še omarice ali stelaža — to je vse. Pohvaliti pa moramo električno razsvetljavo, ki je z lestenci vred zelo okusna.

Preden se bodo naši strokovnjaki odločili za gradnjo takih stanovanj, naj vsakekar premislijo in upoštevajo Maršalove besede: »... da so ta stanovanja le nekaka časovna rešitev, dokler je stanovanjski problem še kritičen. Kasneje pa bo treba misliti ne le, da človeka nastanimo, temveč da se bo v stanovanju tud udobno počutil.« In kaj bomo potem s takimi stanovanji???

Za konec naj povem le še to, da zaslužijo razstava več zanimanja, zlasti od predstavnikov stanovanjskih skupnosti in oblasti, in da si jo je vredno ogledati.

Taki smo mi, mladi rod...

Jankomir. Stal sem na največjem objektu avtomobilske ceste, na nedograjenem vsakem mostu. Brigadir v usnjem predpasniku je nekaj kričal. Njegov tovariš je zamljal besede. Trušč žerjava se je vsesal v zrak in v glasno. Nedaleč na ozorju so se v deli obrisi Zagreba in Slemena, pred menoj pa je bil velik, masiven savski most, in vse to je sestavljalo presenetljivo skladje z mladimi, gibčnimi telesi. Na oporniku, kjer sem stal, je mlad fant klesal belo kameno kladlo. Klesal je zdaj z močnejšimi, zdaj s šibkejšimi udarci. Vse to je zvenelo nekako kot: »In ces-ta mo-ra ste-či in ces-ta...«

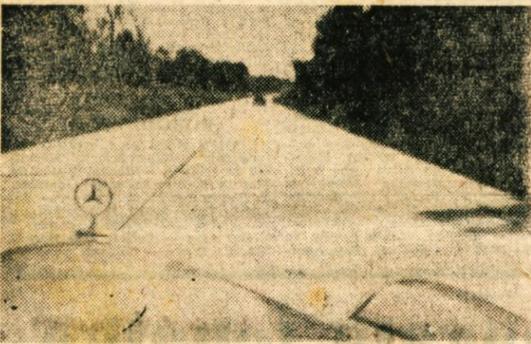
Dva kilometra črnega, mastnega asfalta. Potem srečujem brigadirje, ki korakajo v naselje. Ustavil sem se in v zažudenjem opazoval fante v velikih, gumijastih škornjih.

»To so naši jamarji,« mi pojasni prikupno dekletce iz Ljubljanske brigade.

»Kopljete meter in pol globok jarek ob cesti. Zelo čedni so, ali ne?« Moram se nasmejati. Res, čudoviti so ti fantje, ki gredo počej v svojih škornjih in z belo ilovico poškrabljenimi rokami v naselje pri vasici Rakitje.

Nema, a vendarle srečna mladost...

Skupina še ni končala z delom. Stopim k njim. Navajeni smo, da da beseda besedo. Toda... To je brigada nemih. Sto dvajset fantov in deklet je čutilo, da ne smejo biti prikrajšani pri naporih mladine in vstopili so v brigade. S kretinami se je začel počasen, nemi pominek. Nekateri črke si rišemo v ilovico. Na vprašanje, od kje so, mi pokažejo z roko na vse strani. Nisem jih vedel spraševal. Njihovi veseli obrazi in gibi so mi povedali vse. V naselju so mi pripovedovali o njih in o njihovem delu. Prve dni je šlo teže, dosegli so 70% norme. Danes

Ce se mudi, gre avtomobil v rokah zanesljivega šoferja po lani zgrajenem delu nove ceste tudi 135 km na uro...

pa so jo že dvignili in norma je presežena za 30%. Po večini so študentje. Med njimi je tudi nekaj prav dobrih športnikov — rokometišev, nogometašev...

Večer v naselju Rakitje. Na sredi, med barakami, plešejo kolo. Malo stran pa dekle učil fanta iz Ljubljanske brigade prve korake. Kmalu tudi ona dva vstopita in vrsta je vedno večja. Fant poje in pleše. Dekle samo pleše. Je nema... Desetine in desetine kilometrov daleč od doma spoznavajo nov košček dežele, neko povsem novo življenje in utripe velike ceste.

NA HRVAŠKO-SLOVENSKI MEJI

Cesta vodi po usekih in nasipih proti Sloveniji. Dolgočasna in pusta je samoborska pokrajina. Gosta megla se ulega prav na tla. Brigadirji iz mladinskih naselij v Do-

»...prej ko bodo prišli s tožbami, da jih bole noge, objavljate prek razglasne postaje, da bo nekoj ples...«

maslovcu in Bobovici kljub temu že ob šestih odidejo na delo. Na poti proti Domaslovcu sem naletel na globoke useke. Brigadirji delajo v ilovici, tu bo treba skopati in poravnati še stotine kubikov zemlje. »Toda šlo bo,« pravijo in se zopet zagrizejo v delo, ta s krampom, oni z lopato ali vrtnalnim strojem. Tu še vedno traja tih, pelzprosen boj. Se najbolj se to vidi pri gradnji mostu pri Samoboru. Brigadir

Jovica iz Zaječarske brigade in je nagajivo dejal: »Pa znaš, nije baš lako graditi mostove.« Potem je z roko pokazal na velik objekt, ki je v jutranji samoborski megli bil videti še večji in veličastnejši.

»Pri Domaslovcu sem zapeljal na beton, na čisti, beli beton. Ta me pripelje skoraj do Bobovice. Nedaleč stran od trase je mladinsko naselje. Ne vem, morda me je prvi vtis varal, toda naselje je bilo kot izumrlo. V naselju so bile samo tri brigade, toda pričakujejo novih. Poiščem komandanta Dobojske brigade. Muharem Jaškić je takoj pripravljen za pogovor.

»Kaj je pri nas tako mrtvo? Veš, naše naselje je bilo pred

Ivan Arh. »Prvi je razdelilec Na tem delajo brigadirji sami. Drugi je vibrator, ta tlači oeton. Tretji, tale moj konjiček je pa rezalec. Ta reže plošče na vsakih šest metrov.« Pri tem je prijazno potrepil svoj stroj. Težka gmeta rezalca je odrezala šestmetersko ploščo in zopet se počasi pomika naprej. Pogovor z brigadirji, ki delajo na finišerju, se je odvijal nekako takole:

»Fantje, katera brigada ste?«

»Trušč avtomobila...«

»Koja ste vi brigada?«

»Ne čujem tel...«

»Kako ide?« vprašam, ker vidim, da celega stavka ni mogoče postaviti preko finišerja. Brigadirji pokimajo in se nasmejejo.

Na tej strani smo hoteli danes objaviti tudi skico že gotovih, se pravi zbetoniranih in asfaltiranih odsekov avto ceste med Ivančno gorico in zadnjim naseljem na Hrvaškem, toda direktor Investicijske grupe tovariš inž. Ciril Mravlja nam je obljubil tako skico konec tega meseca. »Zdaj je preveč delov in delčkov« nam je nato pojasnil sekretar komiteja komunistov-graditeljev avto ceste, tovariš Niko Belopavlovič, »konec septembra bo pa slika že docela drugačna.« Izkoristili smo priložnost in naprosili tovariša Nika, da je dal za naše bralce naslednjo izjavo:

»Na avto cesti smo s septembrskimi deli pripravili vse potrebno za zadnji, odločilni naskok. Ugodno vreme, dobro izpeljane organizacijske naloge investitorjev in podjetij in izvrstno delo septembrskih brigad delavsko-kmečke mladine — vse to izredno mnogo pomeni za nemoten potek del. Trenutno je položaj tak, da se stanje na cesti sproti spreminja. Glavno pa je zdaj: popolnoma točno vemo za vsako malenkost, za vsako potrebo in za najmanjšo nalogo, kaj je še treba in kdaj je to treba narediti. Hitro polaganje tampona in tolčenca, hkrati pa forsiranje betoniranja in asfaltiranja ceste — to je zdaj naša glavna naloga.«

Štirinajst dni živo in veselo. Sedaj, ko so odšli srednješolci, je tu nekak čuden mir, ki ga nisem vajeni. In ta mir nas moti. Tako nevsakdanje nam je. No, tudi to bo prešlo, sem pomislil in se pri tem spomnil, da so nekatera naselja prepolna brigadirjev in da dan za dnem prihajajo novi. V tem naselju so svoji prosti čas temeljito izpopolnili,

»Se štirinajst dni bomo beselovali desno stran ceste. Naša naloga je, da pridemo do Bregane, do zadnje slovenske vasice,« mi pojasni gradbenik podjetja Gradis. »Potem pa še mesec dni in finišer bo naredil na tem odseku finiš.«

INOZEMSKA RADOVEDNOST

Beton, ki ga napravi finišer, skrbno pokrijejo s platnenimi krili in posujejo z žaganjem. Neutrudljivi moped me je dva kilometra in pol »vlekel« po mokrem žaganju. Na desni strani ceste, na stari cesti pred tablo z napisom »Chateau Mokrice« se je ustavlil črn mercedes z oznako D. Skupino nemških turistov sem srečal med brigadirji. Zanimalo jih je, v kolikem času so dogradili ta del ceste in star mož je skozi brezozoba usta ponavljal: »Ja, schön, schön.«

Pokrajina se hitro spreminja. Cesta ni več ravna, enolična. Na levi se že vidi obronki Gorjancev, na desni pa Brežice s svojimi mostovi z gradom, vodovodnim stolpom in s hšami. Prav pred menoj je prečkal cesto fant z majhnim osličkom. Prav čudno srečanje je bilo to. Nehote sem se spomnil tako pogosto objavljene slike: velblod, v ozadju pa stolpi za vrtnanje nafte. No, tudi ta sivček je bil nekaj podobnega, saj je tako čudno sovpadal z moderno cesto.

Počitek v Brežicah

V brežiškem gradu sem srečal študenta arhitekture, ki s prof. Kruglerjem skrbi za arhitektonsko lice razstav. Student je brigadir — veteran. O današnji cesti je rekel: »Smejal bi se, če bi mi kdo pred desetimi leti na mladinskih progah v Bosni rekel, da bodo brigadirji čez deset let imeli pogrado s čistimi, belimi rjuhami, da jim bodo kuhali pra-

vi poklicni kuharji... da jim ne bo treba samo krampati, ker bodo to delo opravili buldozerji in bagerji. Danes vidim, da je to resnica in samo čudim se.«

Tridnevno potovanje po novi avtomobilski cesti »Bratstva in enotnosti« ter vzdolž nje

Po slokem in drzno grajenem brežiškem mostu sem nadaljeval pot. Cesta je tudi na tem odseku že zdavnaj dograjena. Više se med polji, zdaj med gozdovi, se ogne vasi... Ob cesti, na njivah pa delajo ljudje, kot da teh betonskih plošč pred njimi sploh ni. Srečal sem kmeta, ki je tik

Mačkovec. Najlepsi del ceste... Mimo finišerja pri Dragi zapeljem na asfalt. Pohitim mimo vasic, hišic in že imam na levi Otočec s slikovitimi stolpi. V tem kotu naše dežele je še toliko pristnega, stalnega in neizživetega, da se moraš ustavljati na vsakem koraku.

Na cesti sem spoznal brigadirja-pesnika. Pripovedoval mi je o svoji domovini, o Banji Luki, o minaretih, ozkih uličicah... Govoril mi je o svojih pesmih in še posebno o ciklu »Cesta želja«, ki ga je napisal na cesti. Ena sama nepregledna cesta želja.

Približujem se največjemu useku na trasi. V zgodovini brigad morda ne bodo imenovali tega useka skupaj z Vrandukom in drugimi zmagami mladih ljudi. Ko pa vidiš, kako se trda skala le za centimetre umika in daje prostor cesti, se sam sebi med stenami in buldozerji zazdi čisto majhen. Dolina je poravnana z nasipom in hrib so stroji — buldozerji, kompresorji — in pridne roke mladincev presekalci. Če ne bi videl, nikoli ne bi verjel, da so to veliko delo opravili v tako kratkem času. In še se včasih s krikom zažene čapla iz Krke v gozd, ker kamenje pada pod oglušajočimi streli min in pada, pada. Cesta mora steči...

NAD RIMSKO LIVARNO

Košec Rajko, gradbenik, me je pri Mačkovecu povabil, naj si ogledam ostanke stare rimske livarne, na katero so naleteli pri izkopu zemlje. Res je ostalo malo. Toda arheološki so najdbe skrbno registrirali. Čez staro livarno, kjer so dobili železo v primitivni pečli, gre danes moderna cesta... In Prijedorska brigada, ki tu dela, je bila večeraž že tretjič udarna...

»S CESTE DOLI«

Tudi manjši usek pri Mačkovecu je poln mladih, potnih teles. To so Mariborčani, ki so

HITRA NAGLICA

— Tole mi gre pa počasi na živce! Ze celo uro gledam, kako nas tale žival vztrajno spremlja (Karikature na tej strani: L. Čehić)

hova brigada že četrtilt proglašena za udarno. ...Čez mesec dni bo fant prišel domov. In zopet bo oral z očetom na njivi ob cesti. In takrat bo imel to belo cesto za del svoje zemlje, čeprav ne bo oral in sejal na njej. Njegova domačija bo tudi to...

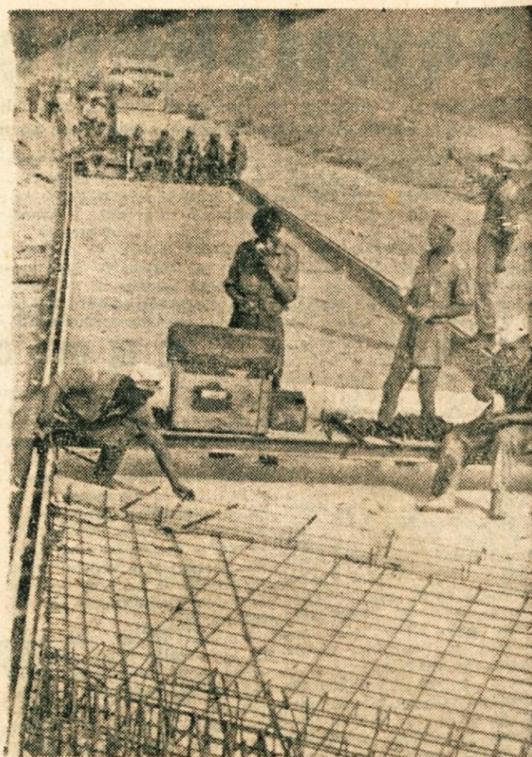
MED ILOVICO IN BLATOM

Pri naselju v Gmajni se konča dograjeni betonski del ceste. Z lepe gladke ploške padeš v ilovico, v useke in jarke. Zemlja je močvirna in delo je težko. Tu brigade še vedno vlihte krampe in vozijo samokolnice... Cesta pelje skozi gozd, ki je poln močvirskega blata in mahu.

»Če te povprašajo še kje, kaj je z našim odsekom, jim povej, da bomo tudi mi kmalu naredili svoje. Pri nas ni zemlja taka kakor drugod. Ilovica je hušja od kamenja. Kamenje zminiraš in odpelješ, tu pa koplješ in se do kolen pogrezaš v blato,« mi je rekel brigadir in spet pograbil za kramp... Pred dnevi jim je dež porušil že narejene odvodne kanale. Sedaj jih kopljejo znova.

CESTA MLADOSTI — CESTA ŽELJA

Le počasi sem napredoval. Brigadirji so mi pomagali, da sem lahko prešel zdaj jarek, zdaj nasip. Nad cesto se nagibljejo stoletna drevesa in

V ospredju zanimanja je zdaj betoniranje in asfaltiranje

(Foto MLADOST, Otočec ob Krki)

Pri Lukovku zopet zapeljem na cesto. Skupino deklet popvprašam, kdaj bo cesta že popolnoma izgotovljena in kako gre z delom. Visoka črnolaska, najbrž studentka, mi simbolično odgovori:

»Pred osmimi dnevi sem hotela pisati domov. Pisala sem mami, da smo ta dan naredili dvajset metrov nasipa. Potem je prišel komandant in moral da sem iti na predavanje. Drugi dan smo na cesti napravili še več. Staro v pismu sem popravila. In tako delam sedaj že ves teden. Najbrž bom pismo nesla kar sama domov.« Drugi mi je z glasom napovedovalca nogometne tekme pripovedoval o tekmovanju med dvema brigadama.

Črni členki dolge verige

Zapeljem še na viadukt in z njega pogledam na cesto. Brigadirji v daljavi so le sivozelene postavice. Tudi tu je asfalt že položen. Iz letala je cesta sedaj nemara videti kot črni členki verige, ki jo bodo zdaj zdaj speli.

Veriga bratstva med narodi naše domovine...

V Trebnjem še nikoli ni bilo toliko prometa kot te dni. Tu obratuje asfaltna baza, ki je največja na Balkanu. Šest ogromnih in kadečih se »Amalnov« naredi na dan do deset tisoč ton asfalta. Čisti bitumen dovažajo z Reke, pesek pa iz vseh delov Slovenije. V to tiho dolino je kot ponevedoma zašla ogromna tovarna. Zato, da bo veriga bratstva še bolj trdna... Od Trebnjega proti Korenitki sem nekje na sredi poti zagledal ploščo: »Tu-kaj je delala tretja Ljubljanska brigada.« Avtomobilji bodo drveli po cesti. Leta in leta. In ljudje bodo brali majhno, z okornimi črkami napisano ploščo: »Tu je delala...«

Kmalu zatem se pripeljem do največjega nasipa na cesti pri Medvedjeku. Nasip je takoj za usekom in je pokril dobršen del doline. Pod septembrskim soncem vozim proti Ljubljani. Le tu in tam še srečujem brigadirje, zdaj Novomeščane, zdaj Makedonce. Cesta že postaja ravna. Slikoviti nadvozi se vrste drug za drugim in podoba še bolj poživje.

NA KONCU — MED NAJBOLJŠIMI

Petdeset kilometrov in še več, blizu druge republiške prestolnice, so na cesti zadnji brigadirji. V majhnem naselju Velike Pece je te dni samo še ena brigada: beograjska študentska. To je bil pogovor ob dvanajstih z zadnjimi brigadirji na cesti — in z najboljšimi. Sicer je tu asfalt že položen.

Brigadirji delajo samo še na bankinah, sejejo travo ob cesti, delajo počivališča in bokse za avtomobile. Na prvi pogled bi rekli, da je njihovo delo lahko. Toda naj vam pove Djoko, »difovec« iz Beograda, kako je s tem.

»Za te bankine je potrebno ogromno potrpljenja. Do centimetra morajo biti enako visoke, sicer pa si gotovo videl...«

»Kaj pa?« ga vprašam in se ozrem naokoli.

»Tole,« mi pravi in z roko potrepja zastavico, ki visi nad nama.

»Prehodna zastavica glavnega štaba. Ali ne veš, da je to največje priznanje na cesti? Zaslužili smo jo in se odločili, da ostanemo tu še deset dni.« Pravijo, da se jih ni tu, daleč od uradno zadnjega naselja

Netočni podatki?

Vprašaj v naslovu bo ob branju tega sprehoda po avtomobilski cesti postavil prenekatr brigadir, ki se bo upravičeno začudil: »To in to smo medtem vendar že naredili!« Res je. Stvari in avtomobilski cesti se spreminjajo tako hitro da so bili podatki našega sodelavca na prenekatrem odseku zastareji že čez 2, 3 dni. Toda, tednik smo in v Ljubljani tiskamo naš list. Zato lahko pred koncem samega zapisa: tudi ta izlet na avto cesto je tak kot vsa poročila z nje. Danes še naloga, morda celo majhen problem, jutri ali poputiranjem: izvršena, rešena dolžnost! Tako delajo naše brigade, naša podjetja in investitorji naše največje prometne magistrale!

Korenitke, dolgo nihče spomnil. Sele s prejemom zastavice so postali popularni. Pripovedujejo še, da jih je pred dnevi nadzorni inženir tega odseka ostel, ker bankine niso same, ampak še več kot to! Kranjska brigada, ki je bila v tem naselju, je odšla. Mirko o slovesu pripoveduje: »To je bilo težko težko slovo. Vsi smo jokali... Čez dva dni smo že dobili obisk iz Kranja.« Komandant pravi o tej brigadi: »Ze devet let se pomikam po raznih kolektivih in ustanovah, toda v tako lepem se nisem živel. Nepozabni trenutki so to.«

Ura je poldna, toda še vedno delajo. Komandant naselja jih mora dobesedno spoditi z dela h kosilu. Prav smejeti sem se moral, ko mi je pravil, da so vsak dan »hušji«.

»Rad bi vam povedal«

Tako. Moja pot je bila končana. V daljavi pred menoj leži Ljubljansko polje... Delo na vsej cesti skokovito napreduje. Brigadirjev je že manj, saj jih srečuješ le tu in tam, razen na nekaterih odsekih. Toda tudi tam bo šlo.

Dolga dolga je cesta. Tri dni sem potoval po njej, od Zagreba do Ljubljane. Vtisov je bilo preveč in napisal sem le nekaj značilnih. Čez mesec ali dva bodo to cesto imenovali »Cesta, dolga nekaj ur.« Speta bo črnobela veriga bratstva.

Spomnil sem se brigadirja-pesnika in iz vsakega metra ceste so žarele njegove besede: »Rad bi vam povedal, ljudje, kakšni smo mi, mlada generacija v tej dolini zelene reke, v Dolini srečanj.«

V svetu je nastopil nekaj nov element. Mlada generacija je našla svojo pot v delu.

Peter Breščak

STROKOVNJAK

— Takole, tovariš učitelj: tistole tam je popravljenno motorno kolo, tole tu pa so odvečni deli...